

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA SMANJENJE NEGATIVNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

2019.

Crna Gora
Ministarstvo održivog razvoja i turizma

Adresa: IV proletarske brigade broj 19
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 446 200
+382 20 446 339
fax: +382 20 446 215
www.mrt.gov.me

Pripremili:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma, u saradnji sa:

- ✓ *Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja,*
- ✓ *Ministarstvom saobraćaja i pomorstva,*
- ✓ *Ministarstvo unutrašnjih poslova,*
- ✓ *lokalnim samoupravama,*
- ✓ *Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju,*
- ✓ *Upravom za inspekcijske poslove,*
- ✓ *Upravom za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove,*
- ✓ *Upravom za vode,*
- ✓ *Upravom za šume,*
- ✓ *Lučkom kapetanijom,*
- ✓ *Elektroprivredom Crne Gore,*
- ✓ *Javnim preduzećem za nacionalne parkove Crne Gore,*
- ✓ *Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom Crne Gore,*
- ✓ *Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine,*
- ✓ *Institutom za biologiju mora*

SADRŽAJ:

SPISAK SKRAĆENICA:.....	3
I) UVOD.....	4
II) KVALITET VAZDUHA.....	5
III) KVALITET VODA.....	15
IV) MORSKI EKOSISTEM	21
V) UPRAVLJANJE OTPADOM.....	30
VI) BIODIVERZITET.....	33
VII) BUKA	39
VIII) RADIOAKTIVNOST U ŽIVOTNOJ SREDINI	45
IX) ZEMLJIŠTE.....	46
X) ZAKLJUČAK.....	47

SPISAK SKRAĆENICA:

AZPŽS	Agencija za zaštitu prirode i životne sredine
EIA	Procjena uticaja na životnu sredinu
EMSA	Evropska agencija za pomorsku bezbjednost
EPCG	Elektroprivreda Crne Gore
EU	Evropska unija
IBM	Institut za biologiju mora
JLS	Jedinice lokalne samouprave
JPMD	Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom
JPNP	Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore
LK	Lučka kapetanija
MORT	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
MPRR	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
MSFD	Okvirna direktiva o morskoj strategiji
MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
MVP	Ministarstvo vanjskih poslova
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
NVO	Nevladin sektor
PPOV	Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda
PURS	Planovi upravljanja riječnim slivovima
SEA	Strateška procjena uticaja na životnu sredinu
UBHVF	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
UIP	Uprava za inspekcijske poslove
UŠ	Uprava za šume
UTU	Urbanističko tehnički uslovi
UV	Uprava za vode
VCG	Vojska Crne Gore
VIS	Vodni informacioni sistem
ZHMS	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju

I) UVOD

Izvještavanje o stanju životne sredine u Crnoj Gori vrši se na godišnjem nivou, u okviru **Informacije o stanju životne sredine** koja sadrži prikaz stanja po segmentima (*vazduh, klimatske promjene, vode, morski ekosistem, zemljište, otpad, biodiverzitet, buka, hemikalije i radioaktivnost*), kao i **Prijedloga mjera** u cilju poboljšanja postojećeg stanja životne sredine. Ministarstvo održivog razvoja i turizma (MORT) je u obavezi da Vladi Crne Gore *godišnje* podnosi Izvještaj o implementaciji usvojenog Prijedloga mjera.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 27.09.2018. usvojila Informaciju o stanju životne sredine za 2017. sa Prijedlogom mjera za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu.

Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu pripremio je MORT, u saradnji sa: Ministarstvom poljoprivrede i ruralnog razvoja (MPRR), Ministarstvom saobraćaja i pomorstva (MSP), Ministarstvom unutrašnjih poslova (MUP), Agencijom za zaštitu prirode i životne sredine (AZPŽS), Elektroprivredom Crne Gore (EPCG), jedinicama lokalne samouprave (JLS), Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju (ZHMS), Upravom za inspekcijske poslove (UIP), Upravom za vode (UV), Upravom za šume (UŠ), Javnim preduzećem za upravljanje nacionalnim parkovima Crne Gore (JPNP), Javnim preduzećem za upravljanje morskim dobrom (JPMD), Lučkom kapetanijom (LK) i Institutom za biologiju mora (IBM).

Predmetni izvještaj sačinjen je na osnovu podataka dostavljenih MORT-u od strane gore navedenih organa koji su Akcionim planom prepoznati kao nosioci određenih aktivnosti.

Izvještajem je obuhvaćena **61 mjera** koja se odnosi na sljedeće oblasti: *kvalitet vazduha, kvalitet voda, morski ekosistem, biodiverzitet, upravljanje otpadom, buka, radioaktivnost i zemljište.*

II) KVALITET VAZDUHA

*U oblasti kvaliteta vazduha u izvještajnom periodu bile su predviđene za realizaciju **24 mjere**. Od toga, realizovano je 12 mjera, 9 mjera je u fazi realizacije, dok je 3 nerealizovano.*

Mjera 2.1: Izraditi izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2017. godini

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a
Status: Realizovano

Vlada Crne Gore je na sjednici od 22.03.2018. usvojila peti Izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2017. godinu. Izvještajem je konstatovano da su sve aktivnosti planirane za realizaciju u 2017. uspješno realizovane.

Mjera 2.2: Izvršiti reviziju mreže za praćenje kvaliteta vazduha u okviru projekta IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a i AZPŽS
Status: Realizovano

Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha objavljena je u „Sl. listu CG“, br. 064/18 od 04.10.2018. Ovom uredbom zvanično su utvrđene nove zone kvaliteta vazduha i nove lokacije mjernih mjesta utvrđene kroz reviziju mreže za praćenje kvaliteta vazduha koja je izvršena u okviru projekta IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality. Nova mreža za praćenje

kvaliteta vazduha ima 10 automatskih mjernih stanica, od kojih su 3 potpuno nove, dok su postojeće opremljene novom mjernom opremom.

Mjera 2.3: Izrada inventara zagađujućih materija u vazduh za period 2012-2018, unapređenje vođenja inventara acidifikujućih i eutrofikujućih zagađujućih materija i prekursora ozona, teških metala i POPs-ova

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane AZPŽS

Status: U fazi realizacije

Kašnjenje realizacije ove aktivnosti je uslovljeno ograničenim tehničkim i kadrovskim kapacitetima, odnosno nedostatkom potrebnih aplikacija za proračun emisija i obezbjeđivanje podataka, kao i nedostatkom eksterne tehničke pomoći, uz čiju bi se podršku obučili službenici Agencije za zaštitu prirode i životne sredine za samostalni rad na proračunu emisija, kako bi na adekvatan način vršili izvještavanja u skladu sa nacionalnim i međunarodnim obavezama. S tim u vezi, AZPŽS inicirala je realizaciju projekta „Unapređenje aktivnosti ažuriranja inventara emisija zagađujućih materija u vazduh“, koji se finansira iz budžetskih sredstava. Cilj projekta je ažuriranje nedostajućih inventara za period 2012-2018, kreiranje aplikacije za proračun emisija i obezbjeđivanje podataka za izvještajni period 2020. godina. Osim toga, službenici Agencije za zaštitu prirode i životne sredine su aktivno uključeni u pomenuti projekat koji se realizuje uz eksterno konsultansku tehničku pomoć. Budućim projektima potrebno je da se planira nastavak aktivnosti na unapređenju inventara, obuci službenika Agencije za zaštitu prirode i životne sredine za samostalni rad na proračunu emisija, kao i izvještavanju u skladu sa nacionalnim i međunarodnim obavezama. Zadužuje se AZPŽS da intenzivira aktivnosti na izradi pomenutih inventara.

Mjera 2.4: Izraditi projekcije emisija i uspostaviti maksimalne nacionalne emisije

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a i AZPŽS

Status: Nerealizovano

S obzirom da postojeći podaci iz 2011. godine nijesu dovoljni za izradu pouzdanih projekcija emisija na osnovu kojih bi se mogle utvrditi maksimalne nacionalne emisije zagađujućih materija, neophodno je uspostavljanje i postojanje inventara zagađujućih materija u vazduh, inventara acidifikujućih i eutrofikujućih zagađujućih materija i prekursora ozona, teških metala i POPs-ova, koji predstavljaju izazov prikazan u mjeri 2.3. S tim u vezi, ova aktivnost će se realizovati nakon sprovođenja te mjere, čime će se stvoriti uslovi za izradu projekcija emisija.

Mjera 2.5: Donijeti Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha (transpozicija Direktive (EU) 2015/1480)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a

Status: Realizovano

Uredba o izmjenama i dopuni Uredbe o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha objavljena je u „Sl. listu CG”, br. 064/18 od 04.10.2018. Uredbom je pored uvrđivanja novih zona kvaliteta vazduha i lokacija mjernih mjesta izvršeno i usklađivanje sa Direktivom (EU) 2015/1480.

Mjera 2.6: Usvojiti ažurirani Nacionalni plan implementacije Stokholmske konvencije (2017-2019)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MORT-a
Status: Realizovano

Nacionalni plan za implementaciju Stokholmske konvencije s Akcionim planom za period 2019-2023. godine usvojen je na sjednici Vlade od 11.07.2019.

Mjera 2.7: Donijeti Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o maksimalnim nacionalnim emisijama (transpozicija nove NEC direktive)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a
Status: Nerealizovano

Mjera nije realizovana, imajući u vidu da AZPŽS nije vršila ažuriranje inventara emisija od 2011. godine. Podaci iz 2011. nisu dovoljni za izradu pouzdanih projekcija emisija za naredni period na osnovu kojih bi se mogle utvrditi maksimalne nacionalne emisije zagađujućih materija. Takođe, kroz Zajedničku pregovaračku poziciju EU za Poglavlje 27 naglašeno je da će utvrđivanje maksimalnih nacionalnih emisija odnosno, obaveznog procenta smanjenja emisija na koji će se Crna Gora obavezati biti predmet pregovora između Crne Gore i EU.

Mjera 2.8: Donijeti Zakon o industrijskim emisijama (transpozicija IED Direktive)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a
Status: Realizovano

Skupština Crne Gore je 06.03.2019. donijela Zakon o industrijskim emisijama („Sl.list CG“ br. 17/19).

Mjera 2.9: Izraditi izvještaj o sprovođenju Plana kvaliteta vazduha za opštinu Nikšić za period 2014-2017. sa revizijom Akcionog plana

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane opštine Nikšić.
Status: U fazi realizacije

Aktivnosti na implementaciji ove mjere sprovedene su tokom 2018. od strane opštine Nikšić. Očekuje se da će Izvještaj sa revizijom Akcionog plana biti finalizovan do kraja

Izvještaj o realizaciji mjera iz Akcionog plana za smanjenje negativnog uticaja na životnu sredinu

2019, a shodno članu 21 Zakona o zaštiti vazduha u kojem se navodi da MORT, u saradnji sa AZPŽS i organima lokalne samouprave, donosi Plan kvaliteta vazduha.

Mjera 2.10: Izraditi bazu podataka o kolektivnim i individualnim ložištima u opštini Pljevlja sa podacima o lokaciji, snazi, vrsti goriva, energetske efikasnosti ložišta i drugim podacima od značaja za utvrđivanje uticaja na kvalitet vazduha

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane opštine Pljevlja.

Status: Realizovano

Iz gradske kotlarnice grijanjem se snabdijeva oko 480 korisnika, individualnim (zasebnim) grijanjem oko 5.500 ložišta, od čega na pelet 680 korisnika.

Vlasnik/Korisnik	Snaga	Vrsta goriva	Potrošnja goriva (prosjeak)
Doo Grijanje	3 kotla x 1.07MW	Ugalj /lignit	325 t mjesečno
Rudnik uglja uprava	450 kW	Ugalj /lignit	210 t/god
Rudnik uglja Borovica	450 kW	Ugalj /lignit	210 t/god
Rudnik uglja održavanje	350 kW	Ugalj /lignit	170 t/god
Rudnik uglja Potrlica	350 kW	Ugalj /lignit	170 t/god
SRC ADA	2x 1MW	Ugalj /lignit	525 t/god
Gimnazija	2x480kW	Ugalj /lignit	150 t/god
Školski centar		pelet	
OŠ Ristan Pavlović		pelet	
OŠ S.Aljković Mocevac	2x200 kW	pelet	100 t/god
OŠ S.Aljković Guke	2x250 kW	Ugalj /lignit	
OŠ Boško Buha	2x160 kW	Ugalj /lignit	150 t/god
Medicinski centar	2x500 kW	Ugalj /lignit	570 t/god
Centar za bezbjednost	240 kW	Ugalj /lignit	120 t/god
Doo Čistoća uprava	70+23 kW	Ugalj /lignit	60 t/god
Doo Čistoća Zelenilo	120 kW	Ugalj /lignit	10 t/god
Doo Čistoća Motel		Ugalj /lignit	30 t/god

Mjera 2.11: Obnoviti zaštitne zelene zone oko industrijskih objekata i objekata u kojima se obavljaju djelatnosti koje utiču ili mogu uticati na kvalitet vazduha

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a

Status: U fazi realizacije

Kao indikator rezultata ove aktivnosti definisani su izvještaji ekološke inspekcije. Međutim, ekološka inspekcija nije imala dovoljno osnova u mjerama propisanim EIA da prati ovaj indikator. Mjera je svakako u određenom obimu realizovana, npr. zaštitna zelena zona oko Kombinata Aluminijuma Podgorica je obnovljena u proteklom periodu.

Mjera 2.12: Organizovati dodatnu obuku lučkih vlasti za vršenje kontrole kvaliteta brodskih goriva

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a i i LK

Status: Realizovano

U proteklom periodu obavljena je regionalna obuka od strane Evropske agencije za pomorsku bezbjednost (EMSA) za uzimanje uzoraka i vršenje analize uzoraka goriva sa broda, koju su pohađali predstavnici MORT-a, AZPŽS i LK.

Mjera 2.13: Nabaviti opremu i opremiti 7 postojećih i 3 nova mjerna mjesta u okviru državne mreže za praćenje kvaliteta vazduha

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a i AZPŽS

Status: Realizovano

U okviru projekta IPA/2014/032-803.09/ME/AirQuality u potpunosti je opremljeno 7 postojećih i 3 nove stanice za praćenje kvaliteta vazduha u okviru državne mreže. Vršenje testnih mjerenja započeto je u avgustu 2019. i završeno je u oktobru 2019.

Mjera 2.14: Izraditi Program za postepeno smanjenje nacionalnih emisija acidifikujućih i eutrofikujućih zagađujućih materija i prekursora ozona (u skladu sa NEC direktivom)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MORT-a

Status: U fazi realizacije

U saradnji sa Ekonomskom komisijom Ujedinjenih nacija za Evropu (UNECE) izrađen je nacrt Programa mjera za kontrolu zagađivanja vazduha u skladu s novom NEC Direktivom. Ovaj program neophodno je ažurirati nakon što se izradi i ažurira inventar emisija zagađujućih materija u vazduh.

Mjera 2.15: Izraditi izvještaj o sprovođenju Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha u 2018.

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MORT-a

Status: Realizovano

Vlada Crne Gore je na sjednici od 27.06.2019. usvojila Izvještaj o realizaciji Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za 2018. Na istoj sjednici Vlada je zadužila Agenciju za zaštitu prirode i životne sredine da u najkraćem roku izvrši ažuriranje inventara emisija zagađujućih materija u vazduh za period 2012-2017. godina kako bi se omogućila realizacija mjera iz Akcionog plana za sprovođenje Nacionalne strategije upravljanja kvalitetom vazduha za koje ažurirani podaci predstavljaju obavezan preduslov.

Mjera 2.16: Donošenje Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora (transpozicija Direktive (EU) 2015/2193 o srednjim ložištima)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MORT-a

Status: U fazi realizacije

Mjera je djelimično realizovana donošenjem Zakona o industrijskim emisijama ("Sl. list CG", br. 17/19) koji je donešen u martu 2019, a kojim su prenešene ključne odredbe Direktive (EU) 2015/2193 o srednjim ložištima.

Mjera 2.17: Donošenje Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina (transpozicija Direktive 2014/99/EU)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MORT-a

Status: Realizovano

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o tehničkim standardima zaštite vazduha od emisija isparljivih organskih jedinjenja koje nastaju skladištenjem, pretakanjem i distribucijom motornih benzina objavljen je u "Sl. listu CG", br. 007/14 od 06.02.2019.

Mjera 2.18: Fazna remedijacija deponije pepela i šljake TE "Pljevlja"

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi u periodu 2019-2020. od strane EPCG i AZPŽS

Status: Realizovano (za izvještajni period)

U skladu sa zaključcima Vlade Crne Gore sa sjednice održane 18.05.2016, a u cilju obezbjeđivanja prostora za deponovanje nusprodukata sagorijevanja iz TE Pljevlja i rješavanja pitanja zaštite životne sredine na lokaciji deponije Maljevac donesena je odluka o realizaciji Projekata nastavka korišćenja i fazne reklutivacije deponije Maljevac kojim će se obezbijediti nesmetan rad TE Pljevlja uz faznu reklutivaciju djelova deponije koji se više ne koriste. Projekat se finansira sopstvenim sredstvima EPCG uz korišćenje dijela sredstava iz kredita Svjetske banke za projekat „Upravljanje industrijskim otpadom i čišćenje“. Kroz navedeni projekat izvršiće se sanacija klizišta na sjevero-istočnoj strani deponije, sanacija i rekultivacija 4. i 5. stepenice, kao i zatvaranje i tehnička i biološka rekultivacija kasete II. Pored navedenih radova, planirani su i radovi na izmiještanju Paleškog potoka i njegovo uvođenje u Borovičko jezero. Takođe, planirani su i radovi na mašinskim i elektro instalacijama koji bi omogućili nesmetano funkcionisanje prateće opreme i postrojenja, kao i njihovo nesmetano snabdijevanje električnom energijom.

Akcioni plan raseljenja odobren je od strane Svjetske banke 21.12.2018. i objavljen je 16.01.2019. na web portalu Projekta i EPCG. Eksproprijacija je u toku.

Građevinska dozvola izdata je 19.04.2019, ali samo za radove koji se odnose na remedijaciju kasete II, dok će za ostale radove biti izdata nova, a nakon završetka postupka eksproprijacije. Urađen je Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu i društvo (ESIA) i odobren je 31.01.2018. od strane Svjetske banke. Za ovu aktivnost bila je angažovana turska kompanija ENCON.

Ugovor sa stručnim nadzorom nad izvođenjem radova sa JV: NIK COM (Nikšić)/Institut za metalurgiju i rudarstvo (Bor) potpisan je 22.07.2019.

Tender za izbor izvođača radova objavljen je 02.04.2019. i bio je otvoren do 20.05.2019. Izabran je konzorcijum BEMAX/TERMOSISTEM/RAMEL. D.O.O-MNE. Ugovor, vrijednosti €3.298.626,16 miliona, je potpisan 30.07.2019.

Pripremni radovi prijavljeni su dana 07.08.2019, dok je planirani završetak radova jun 2020. Shodno Zakonu o planiranju prostora i izgradnji objekata sanacija klizišta prijavljena je 10.09.2019. Ministarstvu održivog razvoja i turizma.

Mjera 2.19: Sanacija flotacionog jalovišta Gradac

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovesti u periodu 2019-2020. od strane MORT-a i AZPŽS

Status: U fazi realizacije

Tokom 2018. revidovan je i odobren projekat Geoloških istraživanja, izvršen nadzor nad geološkim istraživanjima i revidovan i odobren elaborat istraživanja. Projektant, koji je zadužen i za nadzor nad izvođenjem radova (*konzorcijum Nik Com (Nikšić) i Institut za rudarstvo i metalurgiju (Bor-Srbija)*) je 25.04.2019. završio Glavni projekat remedijacije flotacionog jalovišta Gradac, a koji je i odobren od strane revidenta ("Instituta za razvoj i istraživanje u oblasti zaštite na radu").

Međunarodni tender za izbor izvođača radova objavljen je 24.05.2019. i bio je otvoren do 05.07.2019. Evaluaciona komisija je odabrala najpovoljnijeg ponuđača (konzorcijum: BEMAX/TERMOSISTEM/RAMEL. D.O.O-MNE) sa kojim je 23.09.2019. potpisan Ugovor, vrijednosti €7,896,999.16 miliona.

Procjena uticaja za životnu sredinu i društvo je finalizovana i 28.08.2019. objavljena. Agencija za zaštitu prirode i životne sredine je 04.10.2019. izdala saglasnost na Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu. Građevinska dozvola za izvođenje radova na remedijaciji je izdata 05.11.2019. godine.

Građevinska dozvola za rekonstrukciju/izmiještanje dalekovoda DV 35kV Gradac-Šula je izdata 23.09.2019. od strane Sekretarijata za uređenje prostora opštine Pljevlja.

Pripremni radovi prijavljeni su 24.09.2019.

Mjera 2.20: Izrada Studije unapređenja javnog prevoza putnika

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MSP

Status: U fazi realizacije

Ministarstvo saobraćaja i pomorstva je navedenu mjeru planiralo da realizuje u toku 2019. godine, iz grant sredstava koja su obezbijeđena preko Evropske banke za rekonstrukciju i razvoja (EBRD). Imajući u vidu da se zbog EBRD procedura odobravanja projekta i sprovođenja postupka Javnih nabavki kasnilo sa početkom realizacije i sama realizacija mjere je pomjerena za 2020. godinu. Ugovor sa konsultantom je potpisan 30.09.2019. godine, a rok realizacije je 12 mjeseci.

Mjera 2.21: Sprovođenje edukativne kampanje o negativnim efektima paljenja poljoprivrednog otpada

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane MORT-a i MPRR

Status: Realizovano

MPRR je 2013. godine donijelo Kodeks dobre poljoprivredne prakse koji pruža sveobuhvatni pregled svih preporuka i uslova koje poljoprivrednici treba da ispune kako bi zaštitili životnu sredinu. Jedan od osnovnih uslova za ostvarivanje podrške kroz mjere Agrobudžeta koje svake godine sprovodi ovo Ministarstvo, jeste poštovanje principa propisanih ovim kodeksom. Prilikom promocije mjera Agrobudžeta, kao i prilikom obilaska poljoprivrednih proizvođača od strane Odjeljenja za savjetodavne poslove u biljnoj proizvodnji i stočarstvu, poljoprivrednici se upoznaju i upućuju na mjere koje treba sprovesti u cilju zaštite vazduha, vode i zemljište.

Veoma je značajna i saradnja sa NVO sektorom kojoj MORT daje finansijsku podršku na teme: odvojenog sakupljanja otpada, suzbijanja nelegalnog odlaganja otpada i ažuriranja spiska nelegalnih odlagališta.

Mjera 2.22: Izgraditi prvu fazu infrastrukture za toplifikaciju Pljevalja (gradska toplana)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane opštine Pljevlja.

Status: U fazi realizacije (Napomena: odabran je novi pristup u rješavanju problema zagađenja vazduha u opštini Pljevlja)

Umjesto izgradnje gradske toplane, kao efikasnije i svrsishodnije rješenje, pristupiće se faznom rješavanju problema kroz projekat ekološke rekonstrukcije Bloka I TE Pljevlja, za koji je tenderska procedura u toku. Naime, kroz ekološku rekonstrukciju Bloka I TE Pljevlja planirane su sljedeće aktivnosti:

- izgradnja radnog i rezervnog izvora toplote;

- odvajanje pare sa turbinskog postrojenja za toplifikaciju sa cjevovodom do podstanice, kao osnovnog izvora vode za toplifikaciju;
- proširenje kapaciteta startne kotlarnice TE Pljevlja, kao rezervnog izvora toplote;
- izgradnja toplane podstanice u krugu TE Pljevlja, sa izmjenjivačima toplote i pumpnim postrojenjem za toplovod do Pljevalja;
- izgradnja primarnog toplovoda od kapije TE Pljevlja do Pljevalja.

Mjera 2.23: Akreditacija laboratorije za sprovođenje EMEP programa (ukoliko se ne izvrši rekonstrukcija laboratorije ZHMS koja omogućava akreditaciju, razmotriti druga rješenja)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane ZHMS

Status: U fazi realizacije

U izvještajnom periodu, nastavljena je i finalizovana realizacija IPA projekta „Jačanje kapaciteta za upravljanje kvalitetom vazduha u Crnoj Gori“. Projekat obuhvata aktivnosti formiranja moderne stanice za praćenje prekograničnog zagađenja vazduha prema programu EMEP, na reprezentativnoj lokaciji u Velimlju, kao i nabavku sofisticirane analitičke opreme za laboratoriju ZHMS, što će omogućiti regularno izvještavanje prema EMEP programu. Realizacija i izvještavanje prema EMEP programu je obaveza Vlade Crne Gore, zasnovana na ratifikaciji Konvencije o prekograničnom transportu zagađenja putem atmosfere na velike daljine (CLRATP), kao i njenih protokola (EMEP i ostalih).

U izvještajnom periodu, izvršena je adaptacija jednog dijela ograđene terase zgrade ZHMS veličine oko 30m³ u cilju nesmetanog funkcionisanja opreme, obezbijeden je prostor gasne podstanice na slobodnom terenu uz zgradu ZHMS i MORT-a, u kome će biti smještene boce sa gasom, a koje su neophodne za rad laboratorijske opreme.

Sredstva za gore pomenute aktivnosti stvaranja prostornih preduslova, ZHMS je obezbijedio posredstvom UJR.

U okviru istog projekta, privode se kraju aktivnosti na uspostavljanju EMEP stanice na Velimlju. Tri kontejnera za smještaj opreme i osoblja su isporučena i instalirana, od strane CEDIS-a je izgrađen neophodni dio nove distributivne mreže, dok je ZHMS finansirao priključenje objekata na novu mrežu i povezivanje od posljednjeg stuba do kontejnera.

Mjera 2.24: Izgraditi kapacitete za modeliranje kvaliteta vazduha (1 zaposleni, obuka, nabavka softvera)

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2019. od strane AZPŽS

Status: Nerealizovano

Za realizaciju ove mjere potrebno je povećati broj zaposlenih u AZPŽS u oblasti zaštite vazduha (1 zaposleni iz struke informacionih tehnologija), izvršiti njegovu obuku i obezbijediti adekvatan softver za modeliranje kvaliteta vazduha. Međutim mjera nije

realizovana. Potrebno je u narednom periodu razmotriti način zapošljavanja, odnosno popunjavanja ovog radnog mjesta.

III) KVALITET VODA

*U oblasti kvaliteta voda u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **7 mjera**. Od toga su: 2 mjere u fazi realizacije, a 5 mjera se u kontinuitetu realizuju.*

Mjera 3.1: Izvršiti delineaciju vodnih tijela u Crnoj Gori

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti od strane MPRR i UV

Status: U fazi realizacije

Delineacija vodnih tijela je jedna od aktivnosti koja je realizovana u sklopu projekta „Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“, ali dok Planovi upravljanja riječnim slivovima ne prođu Javnu raspravu i sve zakonom propisane procedure, može se reći da delineacija vodnih tijela zvanično nije uspostavljena do usvajanja Planova upravljanja. Izvještaj o delineaciji vodnih tijela je sastavni dio Planova upravljanja riječnim slivovima.

Mjera 3.2: Dopuniti i unaprijediti Program monitoringa voda koji bi bio u skladu sa preporukama i smjernicama Okvirne direktive o vodama

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovesti kontinuirano od strane: UV, MPRR i ZHMS

Status: Kontinuirano se realizuje

Shodno Zakonu o vodama, ZHMS je nadležan za sprovođenje monitoringa kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda. Izrada Programa monitoringa koji je u skladu sa preporukama i smjernicama Okvirne direktive o vodama realizuje se kroz projekat „Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama“, i za donošenje istog je nadležno MPRR. Pomenutim projektom je predviđeno unaprijeđenje monitoringa kvantiteta voda nabavkom novih i unaprijeđenjem određenog broja postojećih hidroloških stanica savremenom mjernom opremom. Iz sredstava navedenog

projekta, tokom 2019. nabavljena je oprema za 10 novih i 15 postojećih hidroloških stanica. Instalacija opreme na postojećim stanicama je završena, dok se instalacija novih stanica očekuje do kraja 2019.

Tokom 2018. iz sredstava projekta „Upravljanje slivom rijeke Drine na Zapadnom Balkanu“ koji se finansira iz sredstava Svjetske banke, nabavljena je oprema za 12 novih hidroloških stanica. Kroz ova dva projekta, broj hidroloških stanica u mreži je povećan za oko 40%.

Projekat „Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama“ takođe predviđa i uspostavljanje mreže za monitoring podzemnih voda. U sklopu projektnih aktivnosti, od ukupnog broja predviđenih lokacija, oprema je, uz podršku ZHMS, u dvije faze instalirana na 32 lokacije. Za instalaciju opreme na preostalim lokacijama neophodna je realizacija infrastrukturnih radova.

Projekat, takođe, ima za cilj i unaprijeđenje monitoringa kvaliteta voda. Redovni monitoring kvaliteta voda u 2018. sprovodio se u skladu sa Godišnjim planom i realizovane su 4 serije uzorkovanja, na bazi kojih je pripremljen godišnji Izvještaj. Godišnji Izvještaj sadrži podatke o kvalitetu voda iz redovnog programa koji uključuje 13 vodotoka, 6 podzemnih bunara, 3 jezera i obalno more, odnosno 69 mjernih mjesta. Redovni monitoring kvaliteta voda tokom 2019, sprovodi se po smjernicama Okvirne direktive o vodama, odnosno Pravilniku o načinu i rokovima utvrđivanja statusa površinskih voda („Sl. list CG“, br. 25/19) i Programu monitoringa kvantiteta i kvaliteta površinskih i podzemnih voda za 2019, a u skladu sa odobrenim budžetskim sredstvima ZHMS. Monitoring površinskih voda uključuje monitoring ekološkog statusa voda koji se određuje na osnovu monitoringa bioloških elemenata kvaliteta i osnovnih fizičko-hemijskih elemenata. Što se tiče rijeka, Program obuhvata 10 vodotoka, sa 15 mjernih mjesta, 3 prirodna - 6 mjernih mjesta, ZPVT/VVT- vještačka jezera 5 mjernih mjesta; mješovite-prelazne vode - 5 mjernih mjesta i obalne vode mora- 5 mjernih mjesta. Lokacije na vodotocima koje se ispituju su lokacije visokog prioriteta, odnosno mjesta prioriteta 1, a prate se kao najznačajnije stanice i uglavnom su smještene nizvodno od centara visoke ljudske aktivnosti i smatraju se da su pod snažnim antropogenim pritiskom, ove lokacije su definisane Programom monitoringa čija je izrada u nadležnosti MPRR. Program monitoringa voda za 2020. je pripremljen u skladu sa smjernicama Okvirne direktive o vodama i njegovo usvajanje je predviđeno u IV kvartalu 2019.

Mjera 3.3: Izraditi Planove upravljanja riječnim basenima/slivnim područjima, jer se njima određuju elementi upravljanja vodama i postavljaju okviri za razvoj hidroenergetskih objekata

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi tokom 2020. od strane MPRR i UV.

Status: Kontinuirano se realizuje

Kroz projekat „Jačanje kapaciteta u cilju implementacije Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori“ obrađeni su Planovi upravljanja vodnim područjem Dunavskog i Jadranskog sliva. U naznačenom periodu rađeno je na izradi istih, čija Javna rasprava je u toku, a usvajanje je predviđeno u II kvartalu 2020.

Mjera 3.4: Ispoštovati normu redovnog praćenja kvaliteta vode prema Pravilniku o načinu i obimu ispitivanja kvaliteta vode (“Sl. list CG”, br. 068/15)

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovesti kontinuirano od strane MPRR i UV

Status: Kontinuirano se realizuje

U izvještajnom periodu na realizaciji predložene mjere aktivnosti su se sprovodile kontinuirano.

Mjera 3.5: Uspostaviti zakonom propisane zone sanitarne zaštite

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno kontinuirano sprovesti od strane JLS.

Status: Kontinuirano se realizuje

Zone sanitarne zaštite u **Opštini Danilovgrad** su uspostavljene samo za glavno gradsko izvoriste "Oraška Jama". Na postojećim vodoizvoristima u **Opštini Nikšić** su uspostavljene zone sanitarne zaštite. U **Opštini Šavnik** zona sanitarne zaštite je jedino uspostavljena oko izvorišta rijeke Šavnik. Zone sanitarne zaštite nisu određene na području **Opštine Petnjica**.

Javno Komunalno preduzeće **Opštine Plužine** svoje aktivnosti usmjerilo je na tekuće održavanje vodovodne i kanalizacione mreže. U narednom periodu planirana su sredstva za dogradnju vodovodne mreže i dogradnju i izmiještanje kanalizacione mreže u zahvatu kružne saobraćajnice. Ovo je neophodno uraditi u dogledno vrijeme, jer su postojeće instalacije dotrajale i potrebno ih je sanirati. Opština Plužine ne posjeduje Odluku o zonama sanitarne zaštite voda. Nakon završetka planiranih aktivnosti, a po prijemu radova nastaviće se aktivnosti po pitanju uspostavljanja zakonom predviđenih zona sanitarne zaštite.

„Vodovod i kanalizacija“ d.o.o **Podgorica** za vodoizvorista: Mareza, Dinoša i Vuksan Lekić posjeduje Rješenja o zonama sanitarne zaštite, dok su za: vodoizvorista Zagorič, Čemovsko polje i Milješ u redovnoj proceduri blagovremeno, a na zahtjev UV, DANA 05.04.2018. dostavljeni Aneksi Glavnih projekata o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite. Takođe, 20.02.2019. dostavljene su UV i revizije navedenih projekata na dalje postupanje.

Na osnovu Odluke o vodosnabdijevanju, tretmanu i odvođenju otpadnih voda na području **opštine Žabljak** („Sl. list CG-opštinski propisi“, br. 15/08) d.o.o Komunalno i vodovod sprovodi propisanu sanitarnu zaštitu izvorišta.

Opština Tivat u skladu sa Opštim planom zaštite od štetnog dejstva voda, kontinuirano u periodu od dvije godine ima urađen Izvještaj o stanju bujičnih potoka i većih kanala (vode od lokalnog značaja) sa mjerama i prioritetima sanacije, u cilju smanjenja negativnog uticaja voda. U skladu sa Zakonom o vodama („Sl. list RCG“, br. 27/07 i „Sl. list CG“, br. 32/11) i Pravilnikom o bližem sadržaju i načinu vođenja vodnih katastra („Sl. list CG“, br. 81/08) Sekretarijat za finansije i ekonomski razvoj vodi Registar voda od lokalnog značaja. U Registar se upisuju vode manjih vodotoka i izvorišta do 30l/s u hidrološkom minimumu sa podacima o nazivu, položaju, izdašnosti izvorišta, dužini toka vodotoka, površini sliva, prijedlozi mjera zaštite, rekonstrukcije, kao i sa realizovanim mjerama i dr. Registar nije konačan, podaci se u toku godine ažuriraju, u skladu sa dobijenim podacima sa terena. Za ova izvorišta odrediće se zone zaštite u skladu sa Pravilnikom o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta i ograničenja u tim zonama („Sl. list CG“, br. 66/09) i projektnom dokumentacijom. Zone sanitarne zaštite utvrđene su za:

- Izvorište Plavda- Glavni projekat o određivanju i održavanju zona i pojaseva sanitarne zaštite za izvorište „Plavda“ u Lepetanima-Opština Tivat- oktobar 2018.
- Izvorište Češljari- Elaborat od 27.11.2000.
- Izvorište Brštin- Elaborat od 18.01.2001.
- Izvorište Topliš- Elaborat iz marta 1999.

Urađen je projekat zone sanitarne zaštite vodoizvorišta Merića vrelo u **Opštini Berane**, a do kraja 2019. uradiće se projekti zone sanitarne zaštite za Dapsičko i Manastirsko vrelo.

U **opštini Bijelo Polje** postoje dvije zone Sanitarne zaštite- uža i šira zona zaštite oko same kaptaže vodoizvorišta, kao i 24- časovna stražarska služba.

Tokom perioda jun 2018-jun 2019. u **opštini Pljevlja** nije bilo aktivnosti vezano za uspostavljanje zakonom propisanih zona sanitarne zaštite.

Za period jun 2017-jun 2018. DOO „Vodovod i kanalizacija“ **Prijestonica Cetinje**, je pokrenulo proceduru za izdavanje vodnih dozvola za postrojenje Podgor. UV je 14.09.2017. izdala Rješenje za izvorište Podgor o određivanju zona sanitarne zaštite, Rješenja za izvorište Uganjska vrela o određivanju zona sanitarne zaštite i Rješenje za izvorište Obzovica o određivanju zona sanitarne zaštite.

U **opštini Bar** zakonom propisane zone sanitarne zaštite koje čini 11 izvorišta, uspostavljene su na svim izvorištima rješenjem od strane nadležnog državnog organa u skladu sa Elaboratima o njihovom određivanju i održavanju, odnosno Glavnim projektima o zonama sanitarne zaštite i ograničenja u tim zonama, koje se koriste za javno vodosnabdijevanje.

DOO „Vodovod i kanalizacija“- **Rožaje** je naručio izradu Projekta o određivanju zona i pojaseva sanitarne zaštite izvorišta „Vrelo Ibar“ i ograničenja u tim zonama. Projekat je

urađen od strane Zavoda za geološka istraživanja - Podgorica. Projektom je predviđeno da oko vodozahvata, crpne stanice, građevine za pogon treba da bude ograda u prečniku od 10m, a oko cjevovoda po dva metra sa obje strane. Takođe, treba da budu istaknuta i upozorenja o zabrani neovlašćenog pristupa. U toku su pripremne radnje za revitalizaciju pomenutog projekta. Oko glavnog gradskog razvodnog bazena, zapremine 2000m³ je urađena prva zona sanitarne zaštite.

U okviru planiranih budžetskih sredstava za realizaciju kapitalnog budžeta **Opštine Kolašin**, predviđena su sredstva za konsultantske usluge, studije i projekte. Preko ove budžetske stavke Opština Kolašin će pristupiti izradi Studije sanitarne zaštite vodoizvorišta Mušovića Rijeka, sa kojeg se vodom snabdijeva urbano područje grada Kolašina i prigradska naselja.

Zakonom propisane zone sanitarne zaštite nijesu na adekvatnom nivou na svim izvoristima u **Opštini Ulcinj**, koja se koriste za javno vodosnabdijevanje, te treba pokrenuti aktivnosti na uspostavljanju zona sanitarne zaštite za sva izvorišta i nakon toga započeti zakonski postupak kod UV.

Tender za izbor izvođača radova za zaštitu i uređenje vodoizvorišta Gojkovići u **Opštini Mojkovac** gdje su definisane zone sanitarne zaštite, u skladu sa projektnom dokumentacijom, je završen. Za izvođača izabran je Eurozox d.o.o. Danilovgrad i u toku je rješavanje imovinsko-pravnih odnosa na predmetnoj lokaciji.

Mjera 3.6: Uspostavljanje vodnog informacionog sistema

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti tokom 2018. od strane MPRR i UV
Status: U fazi realizacije

U decembru 2018. preko IPA 2014 projekta UV isporučen je server sa pratećom opremom. Ipak, vodni informacioni sistem (VIS) još uvijek nije uspostavljen, jer nije odabrana odgovarajuća platforma kako bi VIS bio operativan i funkcionalan, te se njegovo uspostavljanje očekuje u IV kvartalu 2019.

Mjera 3.7: Obezbjedjivanje podataka o kvalitetu voda, kao i hidroloških podataka za vodotoke koji nijesu obuhvaćeni redovnim sistemom monitoringa

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno kontinuirano sprovoditi od strane ZHMS i MPRR
Status: Kontinuirano se realizuje

Vanredna uzorkovanja i analize sprovode se na zahtjev trećih lica. U periodu jun 2018-jun 2019, rađena su vanredna ispitivanja na 10 tokova: rijeka Tara (na dijelu Jabuka-Mateševo), rijeka Morača (iznad i ispod kampova CRBC- Bioče i Moračica), rijeka Bukovica (Bukovica-Šavnik), Ljazov potok (područje Treskavice-Plav), izvor-potok Đurđevi stupovi (Berane), rijeka Zeta (Spuž), Paljevinska rijeka (Kolašin) i Kolašinska rijeka (Kolašin).

Za potrebe MPRR-UV u periodu jun 2018-jun 2019. izvršena su 4 hidrometrijska mjerenja na rijeci Bojani (glavni toki desni rukavac).

IV) MORSKI EKOSISTEM

*U oblasti morskog ekosistema u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **13 mjera**. Od toga 3 mjere su realizovane, 7 mjera je u fazi realizacije, dok su 3 mjere nerealizovane.*

Mjera 4.1: Remedijacija kontaminiranog industrijskog područja Brodogradilišta Bijela

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi u periodu 2018-2020. od strane AZPŽS.

Status: U fazi realizacije

Ugovor sa izvođačem radova na remedijaciji lokacije, kompanijom Valgo SA (Francuska), potpisan je 04.06.2018. Vrijednost Ugovora je €18,892,150.31 (bez PDV-a). Potpisan je Dana 06.04.2018. Ugovor za vršenje stručnog nadzora nad remedijacionim radovima sa kompanijom Intergeo (Austrija). Vrijednost Ugovora je € 989,992.00 (bez PDV-a). U Španiju je izvezeno 38.488 tona opasnog grita. Oko 15.000 tona grita je prosijano i skladišteno, te su zaustavljeni radovi na prosijavanju grita sa depoa A, dok se ne pribavi nova dozvola za izvoz opasnog otpada. Trenutno se na gradilištu radi primarna separacija krupnog površinskog otpada na lokacijama sjeverne i južne neuređene deponije i uklanjanje površinskog sloja grita (na južnoj strani je skoro potpuno uklonjen, dok su na sjevernoj strani navedeni radovi u toku). Pojedine vrste otpada (šut, drvo, plastika, željezo) predaju se sakupljačima u Crnoj Gori, dok se ostale vrste opasnog krupnog otpada (azbest, vreće, zauljani otpad) privremeno lageruju na gradilištu do dobijanja dozvole za izvoz za pojedine vrste otpada. Amandman 1 koji se odnosi na Fazu II remedijacije i produženje Ugovora potpisan je 21.08.2019. Za fazu II predviđen je iznos od €4.366.305,35, a planirani završetak radova je jun 2020.

Mjera 4.2: Remedijacija kanala Port Milena i procjena potrebe povezivanja kanala sa Rijekom Bojanom do 2030.

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2030, od strane: MORT, MPRR i ZHMS.

Status: Nerealizovano

U saradnji MORT-a i Organizacije Ujedinjenih nacija za industrijski razvoj (UNIDO) i uz finansijsku podršku Vlade Slovenije u periodu april 2014-decembar 2017. sproveden je projekat „Transfer ekološki prihvatljivih tehnologija za čišćenje kanala Port Milena“. Projekat je podržao razvoj dokumentacione osnove za utvrđivanje sveobuhvatnog koncepta za čišćenje i ekološku sanaciju kanala Port Milena primjenom ekološki prihvatljivih tehnologija, odnosno eko-remedijacijom. Rezultati ovog projekta, tj. scenariji obrađeni u izvještajima će MORT-u poslužiti kao osnova za izradu Glavnog projekta i dalje aktivnosti na sprovođenju aktivnosti na sanaciji zagađenja u kanalu Port Milena.

Mjera 4.3: Unaprijeđenje kanalizacionog i sistema tretmana otpadnih voda u opštinama Ulcinj, Bar i Herceg Novi do 2020.

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2020, od strane: MORT-a, opština Ulcinj, Bar i Herceg Novi.

Status: U fazi realizacije

Kolektor u **opštini Herceg Novi** je djelimično u funkciji. U fazi je primopredaje između izvođača radova i investitora. Tehnički prijem je u toku. U toku unaprijeđenja stanja životne sredine, naročito kvaliteta morske vode, u Herceg Novom je izgrađeno PPOV u Meljinama. PPOV je u fazi funkcionalnog ispitivanja i prima cca. 4.000m³ otpadne vode (tokom godine), odnosno 8.000m³ otpadne vode (ljetnja sezona), koju prečišćava u skladu sa propisanim standardima. Kako je PPOV i dalje nezavršen i parcijalno funkcionalan objekat, u narednom periodu će se:

1. Održati funkcionalnost PPOV u segmentu prečišćavanja otpadnih voda;
2. Unaprijediti funkcionalnost završetkom radova na vitalnim sistemima PPOV (kontrola i upravljanje- SCADA, linija mulja, sistem prečišćavanja vazduha i sl.)

U sklopu investicije za rješavanje i poboljšanje vodosnabdijevanja i odvođenja otpadnih voda na jadranskoj obali- faza III, koja se finansira iz kredita KFW banke, na području **opštine Bar** je u prethodnom periodu izgrađeno i rekonstruisano 18657.36 metara fekalnih kanalizacionih cjevovoda. Od navedene dužine, 16455.96 metara odnose se na fekalne gravitacione kolektore, 662.77 metara odnosi se na potisni cjevovod, a 938.63 metara na podmorski ispust u Sutomoru. Izgradnjom podmorskog ispusta u Sutomoru riješen je problem izlivanja fekalnih voda kanalizacionog sistema na samu morsku obalu, koji se nalazi na izlazu iz samog tunela Golo brdo. Kanalizacioni sistem Bara, između ostalog čine tri podmorska ispusta i to:

- podmorski ispust „Volujica“ prečnika DN 400, dužine L-345m, na dubini od 34m, za odvođenje otpadnih voda iz kanalizacionog sistema Bara;
- podmorski ispust „Golo brdo“ prečnika DN 800, dužine L-1040m, na dubini od 32m, za odvođenje otpadnih voda iz kanalizacionog sistema Sutomora.
- podmorski ispust „Čanj“ prečnika DN 300, dužine L-15025m, na dubini od 42m, za odvođenje otpadnih voda iz kanalizacionog sistema Čanja.

Opština Ulcinj kontinuirano radi na unaprijeđenju kanalizacionog i sistema otpadnih voda. Predstoji početak radova na realizaciji projekta “Odvojeni kanalizacioni sistemi za prikupljanje i odvođenje fekalnih i atmosferskih otpadnih voda u naseljima Kodra, Totoši, Bijela Gora i Donja Bratica“. S tim u vezi, objavljen je tender, izvršen izbor izvođača radova i nadzornog organa. Istovremeno se radi na realizaciji projekta „Rekonstrukcija i izgradnja vodovodnog i kanalizacionog sistema u opštini Ulcinj“.

Mjera 4.4: Unaprijeđenje nacionalnog zakonskog okvira u kontekstu podrške primjene ekosistemskog pristupa Barselonske Konvencije i Direktive o marinskoj strategiji, kao i unaprijeđenje kvaliteta vode za kupanje kroz izradu i usvajanje novog zakonskog akta kojim će se transponovati u potpunosti odredbe Direktive o marinskoj strategiji i ekosistemskog pristupa Barselonske Konvencije do 2018, kao i harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa zahtjevima Okvirne Direktive o vodama

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovesti tokom 2018, od strane MORT i MPRR.

Status: U fazi realizacije

U izvještajnom period Vlada je usvojila Predlog zakona o zaštiti morske sredine kojim se u crnogorsko zakonodavstvo transponuje Okvirna direktiva o morskoj strategiji (MSFD). Ovim Predlogom zakonom, kao i podzakonskim aktima koja će biti izrađena po donošenju zakona, pruža se osnov za izradu Strategije zaštite morske sredine koja će sadržati Program monitoringa morske sredine, shodno zahtjevima MSFD, kao i Program mjera za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog stanja morske sredine. U toku je i revizija i usklađivanje nacionalnog Programa monitoringa morskog ekosistema sa zahtjevima Integrisanog programa za monitoring i procjenu (IMAP/EcAp indikatori) Barselonske konvencije koje se realizuje kroz projekat „Primjena ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja“ (projekat “GEF Adriatic”).

Mjera 4.5: Jačanje programa istraživanja morskog ekosistema kao podrška implementaciji Programa integrisanog sistema monitoringa i ocjene (IMAP) i dostizanja dobrog ekološkog statusa u skladu sa Direktivom o marinskoj strategiji

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovesti do 2020, od strane MORT i AZPŽS.

Status: U fazi realizacije

GEF Adriatic projekat „Primjena ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja“ doprinosi izradi Programa monitoringa morskog

ekosistema u skladu s zahtjevima IMAP-a na osnovu kojeg se iz projekta finansira prikupljanje dijela nedostajućih podataka selektovanih shodno prioritetima (tokom pisanja monitoringa izvršena je analiza nedostataka i početnog stanja i u odnosu na to određeni su prioriteti za prikupljanje i obradu nedostajućih podataka). Isti princip biće upotrijebljen i tokom IPA projekta „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama“ tokom kojeg će biti pružena podrška prenošenju MSFD u nacionalni okvir i izradi dokumenata koje uključuju i izradu mjera za dostizanje dobrog ekološkog stanja (GES). Projekat će, takođe, podržati unajmljivanje naučno-istraživačkog broda sa opremom i prikupljanje podataka u skladu sa određenim prioritetima za prikupljanje i obradu nedostajućih podataka. IPA projekat „Podrška implementaciji i monitoringu upravljanja vodama u Crnoj Gori“ je počeo 15. novembra 2019. godine.

Mjera 4.6: Integrisati monitoring površinskih i podzemnih voda u Nacionalni program monitoringa i Izvještaj o stanju životne sredine

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi tokom 2018, od strane MPRR i ZHMS.

Status: U fazi realizacije

Projekat "Jačanje kapaciteta za implementaciju Okvirne direktive o vodama u Crnoj Gori" počeo je 27.02.2017. i trajaće 3 godine. Projekat će pokriti cijelu teritoriju Crne Gore, sa podjelom na dva glavna riječna sliva, odnosno: Dunavski sliv sa većim rijekama: Piva, Tara, Ćehotina, Lim i Ibar; i Jadranski sliv sa većim rijekama: Zeta, Morača i Bojana. Glavni cilj projekta je da omogući MPRR i drugim korisnicima da se pripremi teren za implementaciju EU Okvirne direktive o vodama i svih direktiva koje se odnose na vode kroz pružanje operativne i efikasne mreže za monitoring i pripreme Planova upravljanja riječnim slivovima (PURS) za Jadranski i Dunavski sliv.

Projekat, između ostalog, ima zadatak da unaprijedi sistem monitoringa voda u skladu sa Okvirnom direktivom o vodama. Ovo uključuje reviziju postojećih parametara za monitoring, monitoring lokacija, predlog za nove lokacije za površinske vode i podzemne vode, kao i laboratorijsku opremu za hemijski i biološki monitoring za površinske vode, zajedno sa terenskom opremom za monitoring podzemnih voda i hidrološka određivanja.

Mjera 4.7: Izrada plana redukcije količine čvrstog morskog otpada do 2020, kao i uspostavljanje regularnog monitoringa količina i tipa ove vrste otpada, razvoj baza podataka i unaprijeđenje pristupa informacija za javnost po ovom pitanju;

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2020, od strane: MORT, JLS, IBM, AZPŽS i JPMD.

Status: U fazi realizacije

Nakon uspješno završenog projekta „Marine litter“ koji je u saradnji sa UN Environment realizovalo JPMD, AZPŽS je otpočela sa aktivnostima za nastavak pojekta (Marine litter). Projekat se više bazira na prikupljanju postojećih podataka (iz različitih projekata) u

jedinstvenu bazu podataka koja je napravljena po IMAP zahtjevima. Takođe, rade se istraživanja na lokacijama za koje postoje podaci, tako da će postojati mali kontinuitet u podacima sa istih lokacija. Kraj projekta je predviđen za kraj 2019.

Opština Tivat je usvojila Lokalni plan zaštite životne sredine 2017-2021. („Sl. list CG- opštinski propisi“, br. 12/17) i Lokalni akcioni plan za biodiverzitet 2018-2023. („Sl. list CG- opštinski propisi“, br. 23/18), u kojim je sadržana mjera „Čišćenje morskog dna od čvrstog otpada“.

IBM je u periodu jun 2018-jun 2019. realizovao aktivnosti koje se odnose na sakupljanje informacija o količini, vrsti i distribuciji otpada u moru kroz program redovnog sezonskog monitoringa koji se sprovodi u okviru IPA projekta „WELCOME“. U okviru projekta vrši se monitoring na 3 plaže crnogorskog primorja sa područja opština: Ulcinj, Budva i Herceg Novi. Podaci se upoređuju sa podacima prikupljenim od strane partnerskih institucija iz Italije i Albanije, koji su takođe partneri na pomenutom projektu. Informacije o rezultatima monitoringa redovno se plasiraju medijima na lokalnom i nacionalnom nivou, a prezentovani su i u okviru IV godišnjeg Foruma Jadransko-Jonske Strategije (EUSAIR) pred više od 20 novinara EUSAIR zemalja, zatim brojnim studentima, Osnovnim školama i vrtićima. Projekat se realizuje u saradnji sa JPMD koji je, takođe, partner na projektu. Dodatno, kroz realizaciju projekta „GEF Adriatic“ koji je započeo sa realizacijom 2018, IBM napravio je analizu nedostataka u smislu dostupnosti podataka, mjerljivosti rezultata i adekvatnosti korišćenih metodologija. Nakon pomenute analize urađen je detaljan nacionalni monitoring plan za otpad u moru koji je prihvaćen od strane međunarodnih eksperata angažovanih na projektu i UNEP PAP/RAC-a.

Mjera 4.8: Do 2019. propisati nivo dozvoljenih koncentracija sadržaja Hg, Pb, Sn u vodi, sedimentima i biološkom materijalu uključujući organohalogeni jedinjenja koja imaju uticaj posebno na školjke

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi tokom 2019, od strane: MORT, AZPŽS i UBHVFP .

Status: Nerealizovano

U izvještajnom periodu nije realizovana ova aktivnost, jer je definisanje graničnih vrijednosti najpogodnije utvrditi nakon analiza i pripreme dokumenata koji će se izraditi u okviru sprovođenja IMAP-a i MSFD u Crnoj Gori, odnosno nakon utvrđivanja početne procjene stanja, karakteristika dobrog stanja morske sredine, ali i prikupljanja dodatnih podataka u skladu sa metodologijama propisanim u IMAP-u i MSFD.

Mjera 4.9: Obezbijediti kontinuiran monitoring PCB-ja u morskoj sredini i kontrolisati PCB skladišta na hot spot lokacijama ili na mjestima privremenog odlaganja, kao i opremu koja sadrži PCB do 2020.

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2020, od strane MORT i AZPŽS

Status: Realizovano (za izvještajni period)

U izvještajnom periodu sprovedene su aktivnosti u okviru subregionalnog dvogodišnjeg projekta „Primjena ekosistemskog pristupa (EcAp) u Jadranskom moru kroz planiranje namjene morskog područja”. Jedan od rezultata projekta je revizija monitoringa morske sredine primjenom ekosistemskog pristupa (EcAp), u cilju ispunjavanja obaveze usklađivanja nacionalnog monitoringa sa zahtjevima Barselonske konvencije. To uključuje i praćenje zagađenja morske sredine (EO9), odnosno i monitoring PCB.

IPA AD 2016 projekat koji će podržati prenošenje i sprovođenje Okvirne direktive o morskoj strategiji je počeo 15. novembra 2019. godine. Projekat uključuje i uspostavljanje programa monitoringa morske sredine koji je u potpunosti usklađen sa zahtjevima Direktive, dakle i praćenje PCB kroz monitoring zagađivača morske sredine, kako je propisano u zemljama članicama EU.

Mjera 4.10: Obezbijediti adekvatnu podršku za razvoj i primjenu programa praćenja odlaganja otpada na dnu mora i primjenu kampanja čišćenja morskog dna uključujući razvoj programa naučnih istraživanja za testiranje mikroplastike u vodi i njenog uticaja na ekosistem mora

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2020. od strane: MORT, JLS, IBM i AZPŽS

Status: Realizovano (za izvještajni period)

Povodom obilježavanja 05. juna, Dana životne sredine, MORT, u saradnji sa AZPŽS i NVO “Čisto more” organizovalo je akciju čišćenja plaža i podmorja u sutomorskom akvatorijumu. Cilj aktivnosti je ukazivanje na problem otpada u moru i plažama koji utiče na živi svijet mora i predstavlja trenutno jedan od najvećih faktora ugrožavanja i pritiska na morski ekosistem koji je posljedica ljudskih aktivnosti. Prilikom obilježavanja Dana životne sredine organizovane su sljedeće aktivnosti:

- Akcija čišćenja plaže Dragodoš u Sutomoru
- Akcija čišćenja podmorja u sutomorskom akvatorijumu
- Prezentacija o značaju zaštite biodiverziteta mora djeci školskog uzrasta od strane lokalnih ribara i predstavnika institucija za zaštitu prirode i životne sredine.

U **opštini Herceg Novi** u izvještajnom periodu, odrađeno je nekoliko akcija čišćenja morskog dna. **Opština Tivat** organizuje akcije čišćenja morskog dna i obale shodno lokalnim planskim dokumentima. Opština Tivat je u izvještajnom periodu organizovala sljedeće akcije:

- Postavljanje infografike, u avgustu 2018. duž određenih priobalnih djelova opštine, sa posebnim akcentom na kupališta, u saradnji sa “Komunalno” doo Tivat i neprofitnom organizacijom „Green Sail” iz Republike Hrvatske, koja je autor kreativne

infografike, na kojoj su prikazani predmeti koje ljudi najčešće bacaju u more i vrijeme koje je potrebno da ti predmeti budu razgrađeni;

- Čišćenje plaže Pecka, dana 14.09.2018. u saradnji sa Asocijacijom za demokratski prosperitet ADP-Zid iz Podgorice i „Komunalno“ doo Tivat. Akciji su se pridružili učenici i nastavno osoblje škole „Arcadia“ i zaposleni hotela „Regent Porto Montenegro“, kao i turisti koji su se zatekli na plaži;
- Prezentacija pod nazivom „Zaštita mora Crne Gore“ održana je 11.10.2018. u zgradi opštine Tivat, u prisustvu velikog broja predstavnika marina, lokalnih samouprava sa prostora crnogorskog primorja, obrazovnih ustanova i drugih organizacija, koje su prepoznate kao ciljna grupa za sveobuhvatno djelovanje na očuvanju mora;
- Čišćenje podmorja, 18.04.2019. na potezu od Jedriličarskog kluba “Delfin” do plaže Cacovo u saradnji sa Komunalnim preduzećem, Porto Montenegrom, Ronilačkim klubom “Neptun”, NVO “Arsenal Eko”, IBM, Turističkom organizacijom Tivat, SMŠ “Mladost”, OŠ “Drago Milović” i JPU “Bambi”;
- Čišćenje podmorja na potezu od Lučiće Kalimanj do šetališta Pine, dana 24.04.2019. u organizaciji JPMD i NVO “Arsenal Eko”, Sekretarijatom za planiranje prostora i održivi razvoj, Komunalnim preduzećem, Omladinskim klubom Tivat i SMŠ “Mladost”.

Opština Bar u izvještajnom periodu nije preduzimala aktivnosti u cilju organizovanja javne kampanje za oblikovanje javnog mnjenja i pripreme građana na ispunjenje zakonskih obaveza kad je u pitanju redukcija čvrstog morskog otpada, kao i izrada programa za praćenje odlaganje otpada na dnu mora.

U izvještajnom periodu **IBM** sproveo je aktivnosti prikupljanja podataka o količini, vrsti i distribuciji otpada na morskom dnu i to kroz programe naučnih istraživanja koji se odnose na sektor morske akvakulture, a koji su finansirani od strane MPRR. Dio istraživanja odnosi se na otvoreno more crnogorskog primorja i sprovodi u saradnji sa profesionalnim ribarima, dok je drugi dio analiza usmjeren na područje Bokokotorskog zaliva (uzgajališta ribe).

Pored pomenutog, IBM je u saradnji sa kompanijama „Montefish“ (uzgoj ribe) i „Iberostar“ (hotelski lanac) organizovao akcije čišćenja primorja u Perastu u junu 2018, dok su brojne akcije čišćenja plaža organizovane u okviru projekta „WELCOME“.

Analize mikroplastike u morskoj vodi i morskim organizmima nisu rađene u izvještajnom periodu, usljed nedostatka opreme i namjenskih sredstava.

Mjera 4.11: Usvojiti i izraditi zakonski okvir za plutajući morski otpad

Rok i nosioci: Aktivnosti je potrebno sprovoditi do 2020. od strane MORT i JLS

Status: U fazi realizacije

U izvještajnom periodu Vlada je usvojila Predlog zakona o zaštiti morske sredine kojim se u crnogorsko zakonodavstvo transponuje Okvirna direktiva o morskoj strategiji (MSFD). Ovim Predlogom zakona, kao i podzakonskim aktima koji će biti izrađeni po donošenju zakona, pruža se osnov za izradu Strategije zaštite morske sredine koja će sadržati Program monitoringa morske sredine koji će uključivati i plutajući morski otpad, shodno zahtjevima MSFD, kao i Program mjera za postizanje ili održavanje dobrog ekološkog stanja morske sredine. Program mjera se izrađuje na osnovu utvrđenog početnog stanja, kao i karakteristika dobrog stanja morske sredine i ciljeva i indikatora za postizanje ili održavanje dobrog stanja morske sredine. Pomenute mjere uključice i segment otpada u moru, odnosno plutajućeg morskog otpada. U istom periodu rađeno je na sprovođenju I faze projekta „Primjena ekosistemskog pristupa u Jadranskom moru kroz planiranje prostora morskog područja” (projekat “GEF Adriatic”) tokom koje je revidovan postojeći Program monitoringa morske sredine i usklađen sa zahtjevima Barselonske konvencije, uključujući i praćenje plutajućeg morskog otpada.

JLS su izrazile spremnost za učešće u izradi zakonskog okvira za plutajući morski otpad.

Mjera 4.12: Sprovođenje kampanji podizanja svijesti za ponovnu upotrebu prečišćene vode

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo potrebno sprovoditi tokom 2018. od strane AZPŽS i MORT.

Status: Nerelizovano

Imajući u vidu da su ispusti otpadnih voda najveći zagađivači morske sredine, preporučuje se da se mjera realizuje tokom 2020. godine u saradnji AZPŽS i MORT, opštinama u obalnom području Crne Gore i predstavnika drugih resora, kroz organizaciju radionice/edukativnih aktivnosti koje imaju za cilj povećanje svijesti o tehnološkim rješenjima za ponovnu upotrebu prečišćene vode iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda PPOV (npr. za navodnjavanje zelenih površina).

Zadužuju se MORT, AZPŽS da do II kvartala 2020. godine organizuju sastanak sa predstavnicima jedinica lokalnih samouprava obalnog područja Crne Gore i predstavnicima ostalih zainteresovanih strana u cilju realizacije navedene mjere.

Mjera 4.13: Podizanje svijesti o razumijevanju potrebe ponovne upotrebe recikliranih materijala

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo potrebno sprovoditi tokom 2018. od strane: AZPŽS, JPMD i MORT.

Status: Realizovano (u izvještajnom periodu)

AZPŽS je 14.09.2018. učestvovala u akciji čišćenja koja je realizovana u sklopu svjetskog pokreta „Let’s do it”, u svim gradovima Crne Gore, povodom Svjetskog dana uklanjanja otpada. Cilj pomenute akcije je pored uklanjanja otpada, bio i podizanje lokalne svijesti

o značaju pravilnog odlaganja otpada, kao i načinima razvrstavanja istog. Akcija je realizovana u saradnji JPNP i ADP „ZID”.

Arhus centar Berane (organizaciona jedinica AZPŽS) je povodom Dana planete zemlje 22.04.2019. realizovao ekološke radionice u Muzičkoj školi (Berane). Aktivnost je održana u saradnji sa opštinom Berane, JP Komunalno, NVO „Sjeverna zemlja” i ekološke sekcije OŠ „Radomir Mitrović”. Cilj radionice je bio edukacija i ukazivanje na značaj očuvanja životne sredine i aktuelne ekološke probleme, imajući u vidu i potrebu unaprijeđenja ekološke svijesti o razumijevanju potrebe ponovne upotrebe recikliranih materijala. Takođe, u izvještajnom periodu vršila se kontinuirana saradnja sa medijima, čiji je cilj bio informisanje i podizanje nivoa svijesti građana Crne Gore o potrebi očuvanja životne sredine i njihovoj ulozi u tom procesu, kao i podsticanje interesovanja i potreba građana da postanu aktivni učesnici u tom procesu.

V) UPRAVLJANJE OTPADOM

*U oblasti upravljanja otpadom u izvještajnom periodu bilo je predviđeno za realizaciju **6 mjera**. Od toga, realizovane su 3 mjere, dok su 3 u fazi realizacije.*

Mjera 5.1: Izgradnja reciklažnih dvorišta, kao i ograđenih „boksova“ u kojima bi građani odlagali kabasti otpad

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane MORT-a.

Status: U fazi realizacije

U toku je revizija Glavnog projekta za izgradnju reciklažnog dvorišta sa sortirnicom u opštini Berane, kao i obezbjeđivanje urbanističko tehničkih uslova (UTU) za izgradnju reciklažnog dvorišta sa sortirnicom i transfer stanicom u Opštini Pljevlja. UJR dostavljeni su UTU i projektni zadatak za izgradnju reciklažnog dvorišta u opštini Kolašin. Takođe, u toku su aktivnosti za nabavku opreme za izgradnju reciklažnog dvorišta u Opštini Danilovgrad.

Mjera 5.2: Zabraniti dalje odlaganje otpada na neuređenim odlagalištima, dok lokalne samouprave treba da ispune zakonsku obavezu po pitanju sanacije istih

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane MORT-a.

Status: Realizovano (za izvještajni period)

U oktobru 2018. završena je sanacija neuređenih odlagališta „Vasove vode“ u Opštini Berane i „Zauglina“ u Opštini Šavnik. U toku je sanacija neuređenog odlagališta „Komarača“ u Opštini Plav. Sanacija neuređenog odlagališta „Ćafe“ u Opštini Bar nastavljena je i tokom 2019. i planirano je da se završi tokom 2020.

Mjera 5.3: Dalja realizacija izgradnje planiranih regionalnih centara za upravljanje otpadom, kao i odlagališta opasnog otpada koji zadovoljavaju sve propisane standarde

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane MORT-a.

Status: U fazi realizacije

Odlukom o dopunama Državnog plana upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020. ("Sl. list CG", br. 035/18) definisano je formiranje četiri centra za upravljanje otpadom, i to: Podgorica, Nikšić, Bijelo Polje i Bar. S obzirom da su izgrađeni regionalni centri u Podgorici i Baru, centri za upravljanje otpadom u Nikšiću i Bijelom Polju, u zavisnosti od potreba i ekonomske opravdanosti, u svom sastavu mogu graditi deponije. Prethodno je potrebno izraditi Studiju izbora lokacije, a zatim prostorno-planskim dokumentom predvidjeti nekoliko mogućih rješenja za izbor lokacije.

U toku je izrada predstudije izvodljivosti u vezi izgradnje regionalnog centra upravljanja otpadom u opštini Bijelo Polje (saradnja MORT-a i EBRD).

Mjera 5.4: Informisati javnost o postojanju reciklažnih centara i firmi koje se bave sakupljanjem, transportom i preradom otpada, kao i onih koje se bave preuzimanjem pojedinih vrsta opasnog otpada i izvozom istih

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MORT-a.

Status: Realizovano (za izvještajni period)

U cilju jačanja ekološke svijesti MORT realizuje projekte informativno-edukativnog karaktera čijom realizacijom se upravljanje otpadom kao djelatnost od javnog interesa približava građanima, vrši se podrška nadležnim lokalnim organima na donošenju i realizaciji akata koji se odnose na odvojeno sakupljanje otpada.

Shodno Zakonu o upravljanju otpadom, AZPŽS vodi registar sakupljača otpada, koji se nalazi na sajtu:

<https://epa.org.me/wp-content/uploads/2019/01/dozvole-upis-registar-sakupljaca-sajt.pdf>

i registar posrednika i trgovaca otpada, koji se nalazi na sajtu:

<https://epa.org.me/wp-content/uploads/2019/01/dozvole-upis-registar-trgovac-sajt.pdf>.

Mjera 5.5: Ulaganje u oblikovanje javnog mnjenja i pripremu građana na ispunjenje zakonskih obaveza kada je u pitanju selektivno odvajanje otpada

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MORT-a.

Status: Realizovano (za izvještajni period)

Iz budžeta MORT-a realizuju su dva projekta, i to: „Odvojeno sakupljanje otpada je moja odluka“ i „Upravljanje opasnim komunalnim otpadom“. Pomenuti projekti su informativno-edukativnog karaktera i obuhvaćene su sve opštine koje su donijele Lokalne planove, sa periodom planirane realizacije 2017-2020. Projekti se sprovode na

način da se u svim opštinama realizuju radionice sa praktičnom edukacijom, u reciklažnim dvorištima, kompostani, u dvorištima građana i sl.

Mjera 5.6: Uložiti napore u iznalaženje rješenja za uspostavljanje mehanizama koji će obezbijediti efektivnu praksu dostavljanja podataka od strane relevantnih subjekata, kao i kreiranje i vođenje kvalitetnih baza podataka u oblasti upravljanja otpadom.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MORT-a.

Status: U fazi realizacije

MORT je održao više sastanaka sa MONSTAT-om i AZPŽS u cilju realizacije ove mjere.

VI) BIODIVERZITET

U oblasti biodiverziteta u izvještajnom periodu za realizaciju bilo je predviđeno **5 mjera** sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017. i iste su u fazi realizacije.

Mjera 6.1: Kučke planine–sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane: MPRR, MUP, UŠ, Glavnog grada, Opštine Kolašin, AZPŽS, JPNP, UIP i MORT-a.

Status: U fazi realizacije

- **Obezbijediti sistem za efikasno suzbijanje požara, kao i raditi na edukaciji lokalnog stanovništva u vezi prevencije i zaštite od požara i obezbijediti pošumljavanje opožarenih lokaliteta**

UŠ u ljetnjim mjesecima uspostavlja stalna dežurstva (24h) na lokacijama koje su izložene požarima. Inspekcijskim kontrolama je utvrđeno da je u izvještajnom periodu organizovano pojačano dežurstvo na Kučkim planinama od strane reonskih čuvara šuma i ostalih zaposlenih u UŠ.

- **Suzbiti ili svesti na minimum sječu šuma**

UŠ je dobila nalog od šumarske inspekcije da se na ovom području može vršiti sječa stabala samo u požarištima, kao i suvih stabala, i to samo za potrebe lokalnog stanovništva. Na ovom lokalitetu nema industrijskih sječa.

- **Izraditi Plan upravljanja za vrstu gljive *Poronia punctata* (magareća točkarica)**

Rijetku vrstu gljive *Poronia punctata* (magareća točkarica) je potrebno zakonom zaštititi. Izrada Plana upravljanja za gljivu *Poronia punctata* (magareća točkarica) nije pokrenuta, usljed nedostatka finansijskih sredstava za ovu aktivnost.

- **Nastaviti monitoring *Gastropoda* u cilju pravilne i pravovremene procjene stepena ugroženosti, kako bi bilo moguće definisati i sprovoditi odgovarajuće i efikasne mjere zaštite**

Lokacija Kučke planine nije uključena u Program monitoringa životne sredine za 2018. zbog potrebe istraživanja drugih lokacija, ali će biti uključena u nekom od narednih Programa monitoringa, kako bi se nastavila istraživanja *Gastropoda*.

- **Nastaviti istraživanja vrsta sisara u cilju unaprijeđenja baza podataka i definisanja adekvatnih mjera zaštite**

Lokacija Kučke planine nije uključena u Program monitoringa životne sredine za 2018. zbog potrebe istraživanja drugih lokacija, ali će biti uključena u nekom od narednih Programa monitoringa, kako bi se nastavila istraživanja sisara.

Napominjemo da je Regionalni park „Komovi“ za teritoriju Glavnog grada Podgorica, proglašen zaštićenim prirodnim dobrom Odlukom Skupštine Glavnog grada od 17.02.2015, a koja je stupila na snagu 01.03.2015. Skupština Glavnog grada Podgorice je na sjednici održanoj 13.06.2019. donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o proglašenju Regionalnog parka Komovi za teritoriju Glavnog grada. Predmetnim izmjenama je preciznije definisana upravljačka struktura DOO „Regionalni park -Komovi za teritoriju Glavnog grada“ i stvoreni su uslovi da isti može pripremiti Plan upravljanja, Godišnji program upravljanja i ostala akta neophodna za očuvanje, unaprijeđenje i održivo korišćenje prirodnih resursa Regionalnog parka.

U cilju zaštite Komova i gornjeg toka rijeke Tare, koja izvire ispod same planine, opština Kolašin je na sjednici Skupštine opštine od 09.12.2019. godine usvojila Odluku o proglašenju parka prirode „Komovi“.

Mjera 6.2: Petnjica - sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane: MPRR, MUP, UŠ, opštine Petnjica, AZPŽS, MORT, UIP.

Status: U fazi realizacije

- **Potrebno je intenzivnije kontrolisati eksploataciju šume na lokalitetu Golubovac**

Na ovom području vrše se redovne sječe i to isključivo shodno planskoj dokumentaciji (Program gazdovanja šumama) gdje intenzitet sječa prelazi 17% od godišnjeg prirasta. U izvještajnom periodu izvršeno je pošumljavanje na 8ha i zasađeno je 16.000 sadnica smrče i bora.

- **Rijetku vrstu gljive *Poronia punctata* (magareća točkarica) treba zaštititi nacionalnim propisom i izraditi Plan njenog upravljanja**

Izrada Plana upravljanja za vrstu gljive *Poronia punctata* (magareća točkarica) nije pokrenuta, usljed nedostatka finansijskih sredstava za ovu aktivnost. Izrada nove Liste zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva nije pokrenuta u izvještajnom periodu.

- **Neophodno je nastaviti dalji monitoring vrsta malakofaune i herpetofaune kako bi se pratilo stanje populacija navednih vrsta**

Lokacija Petnjica nije uključena u Program monitoringa životne sredine za 2018. zbog potrebe istraživanja drugih lokacija, ali će biti uključena u nekom od narednih Programa monitoringa, kako bi se nastavila istraživanja malakofaune i herpetofaune.

Ekološka inspekcija nije imala aktivnosti koje se odnose na mjere zaštite od nekontrolisanog sakupljanja jestive vrste puža *Helix pomatia* koja je na sjeveru Crne Gore veoma izložena sakupljanju direktno iz prirode, kao i na kontrole i konkretne mjere zaštite od nekontrolisanog sakupljanja vrsta herpetofaune.

Mjera 6.3: Rumija - sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane: UŠ, opštine Bar, MUP-a, AZPŽS, JPNP, MPRR, UIP, MORT-a.

Status: U fazi realizacije

- **Zaustaviti devastaciju prirodnih staništa kroz intenzivniju kontrolu sječa, edukaciju i podizanje svijesti mještana o značaju zaštićenih vrsta i njihovom očuvanju**

Tokom perioda 2018-2019. godine sprovedene su mjere inspekcijske kontrole na području Rumije. Konstatovano je da na području Rumije nema planske niti bespravne sječe stabala.

Međutim, u cilju doprinošenja zaštiti zaštićenih vrsta i njihovog očuvanja zadužuje se AZPŽS da do III kvartala 2020. godine predloži plan edukacije i podizanja svijesti mještana na temu značaja zaštićenih vrsta i njihovog očuvanja, kako bi se u narednom periodu obezbijedila finansijska sredstva za realizaciju ove mjere iz budžeta ili ostalih izvora finansiranja.

- **Izraditi Plan upravljanja za vrstu gljive *Suillus luteus* (maslenka) i zaštititi njena staništa**

Izrada Plana upravljanja za vrstu gljive *Suillus luteus* (maslenka) i zaštititi njenog staništa nije pokrenuta, usljed nedostatka finansijskih sredstava za ovu aktivnost. U budućem periodu će se razmotriti načini obezbjeđivanja finansijskih sredstava za izradu i sprovođenje predmetnog plana.

- **Nastaviti monitoring Gastropoda**

Lokacija Rumija nije uključena u Program monitoringa životne sredine za 2018. zbog potrebe istraživanja drugih lokacija, ali će biti uključena u nekom od narednih Programa monitoringa, kako bi se nastavila istraživanja Gastropoda i sisara.

- **Sprovesti intenzivniju kontrolu sakupljanja vrsta herpetofaune u komercijalne i kolekcionarske svrhe**

U periodu 2017-2018. na dijelu Rumije koji ulazi u sastav NP Skadarsko jezero (sjeverni odsjeci i padine) nisu vršena istraživanja. U ranijem periodu, u zoni Murića vršena su istraživanja balkanskog endema, biljne vrste *Ramonda serbica*. Vrsta je zaštićena nacionalnim zakonodavstvom, a nalazi se i na Aneksu Direktive o staništima. Subpopulacija ove vrste u Murićima je prilično brojna i naseljava stjenovito područje na kome nisu zabilježeni antropogeni uticaji. Nakon proučavanja ekologije vrste i praćenja stanja ove subpopulacije, konstatovano je da *Ramonda serbica* nije ugrožena na ovom lokalitetu.

Ekološka inspekcija nije imala aktivnosti koje se odnose na gore navedene mjere.

Mjera 6.4: Visitor - sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovesti kontinuirano, od strane: AZPŽS, UŠ, MUP-a, JPNP, MORT-a, MPRR, UIP, opštine Plav.

Status: U fazi realizacije

- **Zakonom zaštititi vrstu gljive *Hericium alpeste* (jelov igličar) i izraditi Plan njenog upravljanja**

Listu zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva utvrđuje MORT, na osnovu procjene ugroženosti pojedinih vrsta i obaveza iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i na osnovu nacionalnih i međunarodnih Crvenih lista i druge stručne dokumentacije, na predlog AZPŽS i uz prethodno pribavljeno mišljenje MPRR. Izrada nove Liste zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva nije pokrenuta u izvještajnom periodu. Takođe, izrada Plana upravljanja za vrstu gljive *Hericium alpeste* (jelov igličar) nije pokrenuta usljed nedostatka finansijskih sredstava za ovu aktivnost.

- **Intenzivnije kontrolisati i spriječiti eksploataciju šume na ovom području, jer je u pitanju područje koje se nalazi u granicama NP Prokletije i prepustiti šumu sopstvenom, nesmetanom razvoju kako bi se stvorile šume prašumskog tipa**

Na području Visitora nije bilo nekontrolisane sječe (bespravne sječe), već je bilo planirane sječe ogrijevnog drveta manje količine za potrebe lokalnog stanovništva.

- **Obezbijediti sistem za efikasniju zaštitu i suzbijanje požara, uspostaviti redovno nadgledanje i blagovremeno reagovanje, raditi na edukaciji lokalnog stanovništva u vezi prevencije požara, obezbijediti pošumljavanje opožarenih lokaliteta**

UŠ u ljetnjim mjesecima uspostavlja stalna dežurstva (24h) na lokacijama koje su izložene požarima.

Mjera 6.5: Zeletin - sa setom detaljnih preporuka datih u Informaciji o stanju životne sredine u Crnoj Gori za 2017.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano, od strane: AZPŽS, UŠ, MUP-a, opštine Plav, MPRR, JPNP, UIP-a i MORT-a.

Status: U fazi realizacije

- **Izraditi Plan upravljanja za vrstu gljive *Neolentinus adhaerens***

Izrada Plana upravljanja za vrstu gljive *Neolentinus adhaerens* nije pokrenuta, usljed nedostatka finansijskih sredstava za ovu aktivnost.

- **Intenzivnije kontrolisati i spriječiti eksploataciju šume na ovom području, jer je u pitanju potencijalno Emerald područje i prepustiti šumu sopstvenom, nesmetanom razvoju, kako bi se stvorile šume prašumskog tipa**

Na području Zeletina bilo je sječe šume po Programu gazdovanja, u 4 odjeljenja. Nije bilo bespravne i nekontrolisane sječe.

- **Obezbijediti sistem za efikasniju zaštitu i suzbijanje požara, uspostaviti redovno nadgledanje i blagovremeno reagovanje, raditi na edukaciji lokalnog stanovništva u vezi prevencije požara, obezbijediti pošumljavanje opožarenih lokaliteta**

Pošumljavanje je planirano tokom jeseni 2019, a kada je riječ o požarima, vršena su pojačana dežurstva u cilju prevencije od požara.

Vlada je na sjednici održanoj 20.12.2018. donijela Nacionalni plan za zaštitu i spašavanje od požara. Plan omogućava detaljno sagledavanje nadležnosti i obaveza različitih subjekata zaštite i spašavanja na nacionalnom i lokalnom nivou, te predviđa konkretne mjere i aktivnosti koje je potrebno realizovati kako bi se sprovele neophodne mjere

zaštite i spašavanja u preventivnoj, operativnoj i sanacionoj fazi, što će nivo odgovora sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori učiniti kvalitetnijim i sadržajnim.

Realizovano je niz aktivnosti preventivnog karaktera, kako bi se ukazalo na značaj zaštite od požara i potrebu ispoljavanja savjesnog odnosa prema ovom pitanju. U vezi s tim, realizovana su dva projekta u kojima je vršena edukacija stanovništva za zaštitu od požara. Projekat „*Pružanje pomoći i prevencija katastrofa u Crnoj Gori*“ realizovan je u saradnji sa njemačkom humanitarom organizacijom HELP i projekat „*Naše šume, naša briga*“, realizovala je NVO Green Home u saradnji sa MUP-om (Direktoratom za vanredne situacije), Službom zaštite i spašavanja Glavnog grada i UŠ, a koji je finansiran od strane Crnogorskog Telekoma.

Održani su sastanci sa komandirima službi zaštite i spašavanja i predstavnicima: MPRR, UŠ, UP, VCG, MZ, ZHMS, Zavoda za hitnu medicinsku pomoć, UC, IJZ, UBHVF, MVP-a i JPNP radi analiziranja trenutnog stanja kada je u pitanju zaštita od požara i pripreme za požarnu sezonu 2019.

Tokom 2018. sprovedena je procedura i izvršena nabavka aviona „Air tractor“, što je uz nabavku djelova za postojeće avione i helikoptere povećalo resurse avio-helikopterske jedinice MUP-a (Direktorata za vanredne situacije).

VII) BUKA

U oblasti buke u izvještajnom periodu za realizaciju bile su predviđene **2 mjere** i iste su u fazi realizacije.

Mjera 7.1: Kratkoročne mjere

- Ograničenje brzine kretanja vozila,
- Zabrana saobraćaja za pojedine kategorije vozila i njihovo usmjeravanje na pravce manje osjetljive na buku,
- Bolja regulacija saobraćaja i kontrola nivoa buke vozila i povoljni izbor javnog gradskog prevoza.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MSP i JLS.

Status: U fazi realizacije

Odlukom o regulaciji saobraćaja na teritoriji **opštine Nikšić** („Sl.list CG- opštinski propisi“, br. 24/15, 22/16, 45/17), definisano je: ograničenje brzine kretanja vozila u različitim uslovima, na opštinskim i nekategorisanim putevima, na dijelu ulice gdje se postavljaju tehnička sredstva za usporavanje saobraćaja vozila, u zonama smirenog saobraćaja, zonama škola i pješačkim zonama, kao i zabrana saobraćaja za pojedine kategorije vozila i njihovo usmjeravanje na pravce manje osjetljive na buku. Odlukom o javnom linijskom prevozu putnika u gradskom i prigradskom saobraćaju na teritoriji opštine Nikšić („Sl.list CG- opštinski propisi“, br. 20/14 i 22/16), definisano je da djelatnost javnog gradskog i prigradskog saobraćaja u opštini Nikšić obavljaju pravna i fizička lica.

Opština Danilovgrad nije sprovodila aktivnosti na realizaciji ove mjere u izvještajnom periodu.

Nivo buke u **opštini Plužine** je na zadovoljavajućem nivou i u skladu sa propisanim graničnim vrijednostima. Zabrana saobraćaja na lokalnim putevima postoji za vozila čije osovinsko opterećenje (po jednoj osovinu) prelazi 7t. U narednom periodu izvršiće se kontrola nivoa buke koju emituju vozila i modernizacija javnog gradskog prevoza.

U **opštini Herceg Novi** Komunalna policija u okviru svojih nadležnosti sprovodi kratkoročne mjere.

Na sjednici Skupštine **Glavnog grada Podgorica**, održanoj 12.09.2018. usvojena je Strateška karta buke. Strateškom kartom buke drumski i željeznički saobraćaj su prepoznati kao glavni izvori buke u području aglomeracije Glavnog grada. Radi upravljanja bukom u životnoj sredini koja se generiše od izvora prepoznatih u Strateškoj karti buke i sa njima povezanim štetnim uticajima na ljudsko zdravlje pokrenuta je izrada Akcionog plana za zaštitu od buke za teritoriju Glavnog grada Podgorica i Opštine Golubovci u okviru Glavnog grada. Prilikom izrade Akcionog plana razmatran je niz standardnih mjera i to:

- Ograničenje brzine vozila;
- Postavljanje barijera za zaštitu od buke (uglavnom za buku generisanu od željezničkog saobraćaja);
- Ozelenjavanje i dodatno ozelenjavanje uz izvore buke;
- Zamjena postojeće asfaltne podloge podlogom koja ima bolja akustička svojstva-tihi asfalt; i
- *Soundscape* tehnika za očuvanje tihih zona.

Kao glavne aktere realizacije mjera zaštite od buke na prioritetnim područjima upravljanja bukom, Plan prepoznaje četiri gradske jedinice: "Sekretarijat za saobraćaj", „Agenciju za izgradnju i razvoj Podgorice“ d.o.o, „Zelenilo“ d.o.o i „Putevi“ d.o.o. Sprovođenje aktivnosti je predviđeno fazno, prema iskazanim prioritetima i raspoloživim finansijskim sredstvima, uzevši u obzir vrijednosti indeksa buke pojedinih područja:

- Kratkoročno: sprovođenje u roku 1-3 godine od dana donošenja Akcionog plana;
- Srednjoročno: sprovođenje u roku 4-7 godina od dana donošenja Akcionog plana;
- Dugoročno: sprovođenje u roku 7-10 godina od dana donošenja Akcionog plana.

U proteklom periodu usvojena je Odluka o utvrđivanju akustičnih zona na teritoriji **opštine Šavnik**. U narednom periodu preduzeće se aktivnosti za realizaciju ostalih predloženih mjera.

U **opštini Petnjica** postavljeni su znakovi ograničenja brzine na pojedinim mjestima, kao i znakovi osovinskog opterećenja. Javni prevoz ne postoji na nivou opštine.

U **opštini Mojkovac** ne postoji javni gradski prevoz.

Donešena je Odluka o regulaciji saobraćaja na teritoriji **opštine Berane**, kojom su definisane brzine kretanja vozila, zabrana saobraćaja za pojedine kategorije vozila i njihovo usmjeravanje na pravce manje osjetljive na buku. Na teritoriji opštine ne postoji organizovan javni gradski prevoz.

U proteklom periodu usvojena je Odluka o utvrđivanju akustičnih zona na teritoriji **opštine Bijelo Polje**.

Odlukom o regulisanju javnog saobraćaja na području **opštine Pljevlja** ("Sl. list CG-opštinski propisi", br. 2/2004), na području grada brzina kretanja motornih vozila ograničena je na 40 km/h. Zbog nedozvoljene propusne moći saobraćajnica zabranjeno je kretanje motornim vozilima nosivosti veće od 3.5t, osim ulica koje prolaze kroz gradsko jezgro, a koje su ujedno i državni putevi, kao i na pojedinim primarnim gradskim saobraćajnicama. Teška teretna vozila u tranzitu usmjerena su državnim putevima koji su izgrađeni perifernim dijelom grada, osim pravca prema Rudom i Čajniču. Radi se na pripremi dopune Saobraćajne studije koja je urađena 2008, zbog povećanja broja motornih vozila, kao i zbog provjere opterećenja saobraćanih tokova sa analizom propusne moći saobraćajnica, radi opravdanosti uvođenja javnog gradskog prevoza, analize postojećeg stanja stacionarnog saobraćaja, analize ispunjenosti kriterijuma za uvođenje svjetlosne signalizacije na opterećenim saobraćajnim čvorištima itd, kojoj će biti prilagođen projektni zadatak i izvršena izrada i realizacija Glavnog projekta regulisanja saobraćaja na području ove opštine.

U skladu sa Zakonom o zaštiti od buke u životnoj sredini **Prijestonica Cetinje** je donijela Odluku o utvrđivanju akustičnih zona na njenoj teritoriji. Sastavni dio ove Odluke je Karta o utvrđenim akustičnim zonama. Akustične zone na teritoriji Prijestonice određene su u zavisnosti od namjene prostora, kao i granične vrijednosti indikatora buke u tim zonama, u skladu sa Zakonom. Utvrđeno je 8 tipova akustičnih zona. U akustičnim zonama je zabranjeno prouzrokovati buku iznad propisanih graničnih vrijednosti za navedenu akustičnu zonu. Granične vrijednosti se ne odnose na buku koja nastaje u zatvorenom prostoru. Poseban osvrt na zaštitu od buke u životnoj sredini nalazi se u Elaboratima procjene uticaja na životnu sredinu i prilikom izdavanja UTU-a. Prostor između objekata i glavnih servisnih saobraćajnica se uređuje kao slobodna zelena površina u okviru koje se ne može organizovati pristup kompleksu.

U izvještajnom periodu na teritoriji **opštine Bar** nisu preduzimane aktivnosti u cilju realizacije ove mjere.

Odlukom o bezbjednosti saobraćaja na teritoriji **opštine Rožaje** predviđeno je sljedeće: na području grada zabranjuje se preticanje vozila, a vozila se ne mogu kretati brzinom većom od 40km/h. Zabranjen je saobraćaj za traktore, teretna vozila (nosivosti veće od 3,5t) i priključena vozila i autobuse u određenim ulicama.

Opština Kolašin je putem nadležnog organa lokalne uprave za saobraćaj u junu 2019. ograničila brzinu kretanja motornih vozila na 10 lokacija u užem gradskom jezgrou i time smanjila nivo buke u životnoj sredini. Zabrana saobraćaja za pojedine kategorije vozila izvršena je usmjeravanjem ka gradskoj zaobilaznici, pravcima manje osjetljivim na buku. Za organizovanje javnog gradskog prevoza još uvijek nema zahtjeva, niti ekonomske opravdanosti.

Opština Ulcinj je donijela Odluku o utvrđivanju akustičnih zona na njenoj teritoriji. Utvrđene su granične vrijednosti buke u akustičnim zonama u skladu sa Pravilnikom o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini. Odluka o regulisanju saobraćaja u opštini Ulcinj predviđa istovremeno i kratkoročne mjere zaštite od buke.

Mjera 7.2: Dugoročne mjere

- Pravilno planiranje namjene prostora,
- Uključivanje mjera zaštite od buke u fazu projektovanja građevinskih objekata,
- Postavljanje objekata tipa magacini, garaže i slično između izvora i primaoca buke,
- Izgradnja vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica i hortikulturno uređenje pojasa duž saobraćajnice, i
- Ozelenjavanje pojasa duž saobraćajnica, kao estetski, ekološki i ekonomski najpovoljnije rješenje za zaštitu od buke.

Rok i nosioci: Aktivnosti je neophodno sprovoditi kontinuirano od strane MORT-a i JLS.
Status: U fazi realizacije

Oblast buke u građevinarstvu u fazi projektovanja, građenja, rekonstrukcije i održavanja zgrada tretirana je Pravilnikom o tehničkim zahtjevima za zvučnu zaštitu zgrada od buke („Sl.list CG“, br. 060/18), koji je odniet na osnovu člana 72 stav 2 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl.list CG“, br. 064/17, 044/18, 068/18).

U **Glavnom gradu** „Zelenilo“ d.o.o je u cilju zaštite od buke, insolacije i drugih mjera zaštite sprovodilo aktivnosti sadnje drveća na više lokacija na teritoriji Glavnog grada, i to sadnja listopadnog drveća na 17 lokacija (ulice, kružni tokovi i parkovi), kao i sadnja zimzelenog drveća na isto tolikom broju lokacija. Takođe, organizovane su akcije pošumljavanja na sljedećim lokacijama: Zlatičkoj šumi gdje je izvršena sadnja 330 sadnica, na Čemovksom polju 550 sadnica i 18 odraslih sadnica zimzelenog i listopadnog drveća i u Park šumi Ljubović 100 odraslih sadnica i sadnica za pošumljavanje. U decembru 2018. je započeta sadnja putem aplikacije „Moje drvo“ u okviru koje je izvršena sadnja 93 odrasle sadnice drveća i to u: ulici Kralja Nikole, ulici Veljka Vlahovića, ulici Luke Boljevića, Bulevaru Serdara Jola Piletića i u Park šumi Tološi, dok je ista nastavljena i tokom prve polovine 2019. u ulici Marka Miljanova i ulici Vijenci Danila Kiša, gdje je posađeno 39 odraslih sadnica.

U saradnji sa Kulturno-ekonomskim centrom Azerbejdžana, Crne Gore i Azmont Investments grupom, organizovana je akcija sadnje 38 sadnica u Tološkoj šumi i 2 sadnice u Kraljevom parku. Na javnim zelenim površinama, u II kvartalu 2019. izvršena je sadnja 273 sadnice listopadnog i zimzelenog drveća, kao i 185 dvogodišnjih i trogodišnjih biljaka za pošumljavanje, dok je u Cvijetnoj ulici izvršena sadnja 80 liriodendrona, 22 čempresa i 478 sadnica zimzelenog žbunja.

Posađeno je i 10 odraslih listopadnih sadnica drvoreda u ulici Ivana Milutinovića u cilju promovisanja Igara malih zemalja Evrope. U istoj ulici izvršena je sadnja još 3 sadnice kao simbol obilježavanja Svjetskog dana zaštite životne sredine.

Nastavljeno je kontinuirano učešće u akciji sadnje 14 odraslih sadnica u Centralnom parku, koje su obezbijedili organizatori Džada filmskog festivala. „Zelenilo“ d.o.o Podgorica se zalaže da, u skladu sa povjerenim nadležnostima i tehničko tehnološkim mogućnostima, u što većoj mjeri utiče na smanjenje nivoa buke i zagađenosti vazduha u Glavnom gradu, pa je pored velikog broja akcija pošumljavanja i sadnje drvoreda, kao predlog za sljedeću akciju sadnje putem aplikacije „Moje drvo“ predložilo nekoliko lokacija uz saobraćajnice (put ka aerodromu, dio obilaznice od ulice 4. jula do vijadukta, saobraćajnica od Novog mosta do ulice Vlada Martinovića, drvoredu duž parkinga na nekoliko lokacija i dr.).

U **opštini Pljevlja** zastupljena su hortikulturna uređenja pojasa duž saobraćajnica, što je obuhvaćeno i planskom dokumentacijom. Sastavni dio projektne dokumentacije na osnovu koje se vrši prijava radova i izdaje građevinska dozvola je i proračun fizike zgrade, u okviru kojeg se radi proračun zaštite od buke.

Opština Danilovgrad ovu mjeru realizuje hortikulturnim uređenjem pojasa u blizini saobraćajnica i uspostavljanjem linijskog zelenila duž putnog pojasa.

Državnim i lokalnim planskim dokumentima određuje se organizacija, korišćenje i namjena prostora, kao i mjere i smjernice za uređenje, zaštitu i unaprijeđenje prostora u **opštini Plužine**. Uređenje prostora zasniva se na načelima racionalnog korišćenja i zaštite prostora i prirodnih resursa. U navedenom periodu nije bilo izvođenja građevinskih radova, kao ni postavljanja objekata tipa magacini, garaže i slično između izvora i primaoca buke. U opštini Plužine će u narednom periodu, prilikom izgradnje kružne saobraćajnice biti izgrađeni vertikalni zaštitni zidovi i pojas duž saobraćajnice biće hortikulturno uređen.

Dugoročne mjere za zaštitu od buke u životnoj sredini u **opštini Herceg Novi** sprovedene su kroz Prostorno urbanistički plan opštine u kome su date posebne mjere zaštite od buke kroz pravilno planiranje prostora, izgradnju objekata, izgradnju saobraćajnica i zaštitnika zelenih barijera duž saobraćajnica i oko stambenih objekata.

Prostorno urbanističkom dokumentacijom predviđene su mjere zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata u **opštini Žabljak**.

Za zaštitu od buke u stambenim i drugim zonama planskim dokumentima koji su usvojeni za teritoriju **opštine Tivat** predviđene su adekvatne mjere (urbanističke, tehničke, sanitarne, tehnološke, hortikulturne, prometne, administrativne, itd.) koje su sastavni dio UTU-a koje izdaje Sekretarijat za planiranje prostora i održivi razvoj opštine Tivat.

Usvojen je Prostorni plan, kao i Detaljni urbanistički plan **opštine Petnjica** kojim je definisana namjena prostora. Prostornim planom je za TS 10/0,4Kv propisan maksimalan nivo buke od 30db danju i 35db noću.

Određene su akustične zone na teritoriji **opštine Mojkovac**, kako bi se mogle primjenjivati mjere zaštite od buke pravilnim planiranjem namjene prostora, u fazi projektovanja građevinskih objekata, kao i prilikom određivanja lokacije pomoćnih objekata. Lokalna samouprava u skladu sa svojim mogućnostima vrši izgradnju vertikalnih zaštitnih zidova duž saobraćajnica i hortikulturno uređenje pojasa duž saobraćajnica.

U **opštini Berane** se, prilikom izdavanja UTU-a za građevinske objekte, nalaže i primjena odredbi Zakona o zaštiti od buke u životnoj sredini.

U **opštini Budva** sprovedene su mjere koje se odnose na zaštitu od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata i ugradnju akustične izolacije u stambenim i drugim objektima, i to na način što sastavni dio UTU-a, koje izdaje ova Opština čini i dio koji se odnosi na sprovođenje ovih mjera u fazi projektovanja i izgradnje objekata.

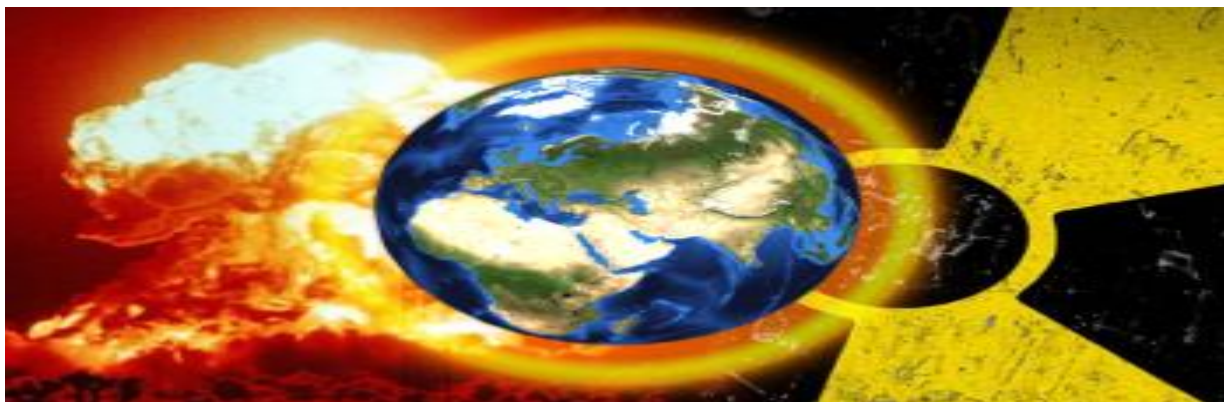
Mjere zaštite od buke su kontinuirano uključene u toku izdavanja UTU-a (projektovanje) i u toku izdavanja građevinske dozvole (građenja) u **opštini Bar**.

Opština Rožaje je 2015. godine sprovela proceduru donošenja dva Detaljna urbanistička plana, DUP „Ibarac“ i DUP “Suho Polje“. Prostorno rješenje pomenutih DUP-ova rađeno je na osnovu principa očuvanja životne sredine. U njima je navedeno da se u svrhu planiranja namjene prostora preporučuje sadnja drvoreda. Međutim, zbog profila saobraćajnica preporuka je da se unutar urbanističkih parcela, između regulacione i građevinske linije izvrši dogradnja drvoreda.

Opština Kolašin je uputila Vladi i MORT-u zahtjev za dopunu Prostorno urbanističkog plana opštine Kolašin, u kojem se, između ostalog traže smjernice za izgradnju nove gradske zaobilaznice, imajući u vidu da će se puštanjem u opticaj novoizgrađenog puta i tunela Kolašin–Berane, povećati frekvencija saobraćaja motornih vozila kroz grad. Mjere zaštite od buke propisuju se prilikom projektovanja i izdavanja potrebnih dozvola i saglasnosti iz oblasti izgradnje objekata, kao i sprovođenjem postupaka strateške i procjene uticaja na životnu sredinu. U toku je izrada Nacrta odluke o komunalnom redu koja, između ostalog, predviđa podizanje, uređenje i održavanje javnih zelenih površina u službi estetike i zaštite od buke u životnoj sredini.

Opština Ulcinj kontinuirano radi na pravilnom planiranju namjene prostora, uključujući mjere zaštite od buke u fazi projektovanja građevinskih objekata. U cilju primjene mjera zaštite od buke i kontrole nivoa buke koju emituju vozila, kao i modernizacije javnog gradskog prevoza, lokalna samouprava u saradnji sa JP „Komunalne Djelatnosti“ kontinuirano radi na uređenju pojaseva duž glavnih saobraćajnica u gradu sa odgovarajućim hortikulturnim biljkama.

VIII) RADIOAKTIVNOST U ŽIVOTNOJ SREDINI

*U oblasti radioaktivnosti u životnoj sredini u izvještajnom periodu za realizaciju je predviđena **1 mjera** i ista je u fazi realizacije.*

Mjera 8.1: Uskladiti domaće zakonodavstvo u oblasti zaštite od zračenja sa zakonodavstvom EU.

Rok i nosioci: Aktivnost je neophodno sprovesti do 2023. od strane MORT-a.

Status: Realizovano(za izvještajni period)

U oktobru 2019. Predlog zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja, radijacionoj i nuklearnoj sigurnosti i bezbjednosti poslat je Evropskoj komisiji na davanje mišljenja. Dana 09.12.2019. godine održana je video konferencija sa predstavnicima Evropske komisije koji su dali saglasnost da se Predlog zakona uputi u dalju proceduru donošenja. Shodno tome Predlog zakona će biti upućen Vladi Crne Gore do kraja decembra na razmatranje i utvrđivanje. Nakon donošenja Zakona, u cilju pune harmonizacije sa pravnom tekovinom Evropske unije pristupit će se izradi podzakonskih akata, koji će biti poslani Evropskoj komisiji, kako bi se utvrdila usklađenost sa EU propisima u ovoj oblasti, a prije dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

IX) ZEMLJIŠTE

*U oblasti zemljišta u izvještajnom periodu za realizaciju su predviđene **3 mjere**. Od toga su 2 mjere nerealizovane i 1 se kontinuirano realizuje.*

Mjera 9.1: Kreirati Program monitoringa koji bi kao rezultat proizveo kartiranje, zoniranje terena po parametrima kontrole kvaliteta kroz sljedeće aktivnosti: ispitivanje sadržaja ukupnih metala, analizu elemenata dostupnih u životnoj sredini i analizu bio dostupnih elemenata

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo neophodno sprovesti od strane AZPŽS tokom 2018. godine.

Status: Nerealizovano

U okviru godišnjeg Programa monitoringa životne sredine, AZPŽS realizuje i Program praćenja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu na osnovu Pravilnika o dozvoljenim količinama opasnih i štetnih materija u zemljištu i metodama za njihovo ispitivanje ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 018/97) koji je donijet na osnovu Zakona o poljoprivrednom zemljištu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 015/92, 059/92, 059/92, 027/94, "Službeni list Crne Gore", br. 073/10, 032/11). Međutim, za sveobuhvatniji pregled i analizu stanja o potencijalnom zagađenju zemljišta Crne Gore potrebno je proširiti postojeći Program monitoringa predložen ovom mjerom, za koji je preduslov razmatranje i donošenje posebnog propisa koji bi bio osnov za realizaciju ovakvog programa. S tim u vezi, zadužuju se MPRR, MORT, i AZPŽS da u 2020. godini razmotre mogućnost unapređenja pravnog okvira u ovoj oblasti.

Mjera 9.2: Nastaviti sa realizacijom monitoringa zemljišta, jer se njime detektuju, između ostalog, osnovni »proizvođači« POPs -ova (dugotrajni perzistentni zagađivači) naročito kongenera PCB-ija u životnoj sredini u cilju njihove redukcije do eliminacije iz ekosistema u predviđenom roku

Rok i nosioci: Aktivnosti treba sprovesti kontinuirano od strane AZPŽS.

Status: Kontinuirano se realizuje

U okviru godišnjeg Programa monitoringa životne sredine, AZPŽS realizuje i Program praćenja sadržaja opasnih i štetnih materija u zemljištu. U okviru istog, nastavlja se i sa monitoringom dugotrajnih-perzistentnih zagađujućih materija (POP-sova) kojim je, Programom za 2017. (kao i za 2018.), praćeno stanje na 33 lokacije, u 10 JLS.

Mjera 9.3: Inicirati donošenje Zakona o zaštiti zemljišta

Rok i nosioci: Aktivnosti je bilo potrebno sprovesti tokom 2018. od strane AZPŽS.

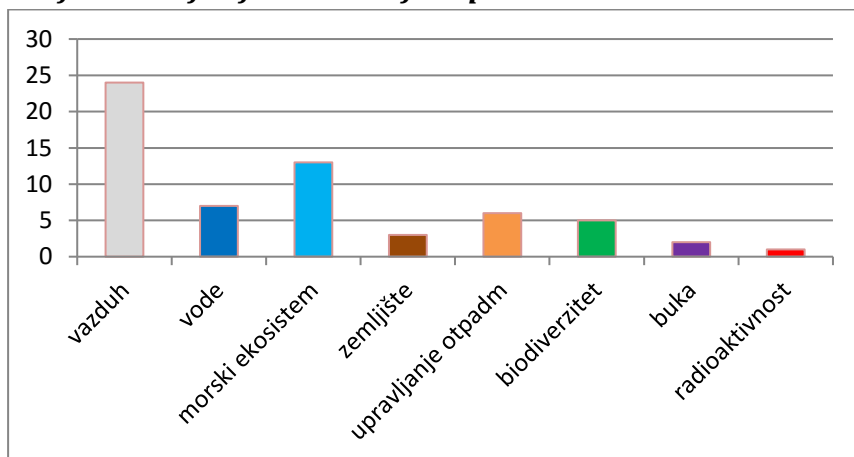
Status: Nerealizovano

Za izvještajni period nije bilo aktivnosti na realizaciji ove mjere. S tim u vezi, zadužuju se MPRR, MORT i AZPŽS da u 2020. godini razmotre mogućnost unapređenja pravnog okvira u ovoj oblasti.

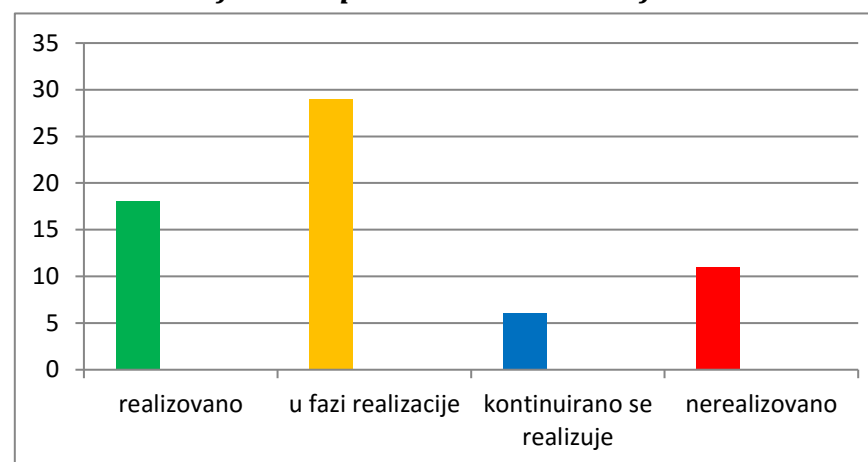
X) ZAKLJUČAK

U izvještajnom periodu (2018–2019.), praćene su aktivnosti na realizaciji **61 mjera** iz sljedećih oblasti: vazduh (24 mjere), vode (7mjera), morski ekosistem (13 mjera), zemljište (3 mjere), upravljanje otpadom (6 mjera), biodiverzitet (5 mjera), buka (2 mjere) i radioaktivnost u životnoj sredini (1 mjera). Najveći broj mjera (24) odnosi se na oblast Kvaliteta vazduha, što je i prikazano na *Grafiku br. 1*.

Grafik 1: Broj definisanih mjera po oblastima

Grafik 2: Stepen realizovanosti mjera

Od ukupnog broja mjera (61), u cjelosti je realizovano 18 mjera, u fazi realizacije je 29 mjera, 6 mjera se u kontinuitetu realizuje, dok je 8 mjera nerealizovano, sto je prikazano na *Grafiku br.2*. Ovaj rezultat je veoma zadovoljavajući, budući da većina mjera iz oblasti životne sredine ima kontinuirani karakter u realizaciji , što ukazuje na zaključak da se uglavnom sve Akcionim planom predviđene mjere sprovode.